

Välkomna!

<https://www.youtube.com/watch?v=WmVLcj-XKnM>

- Idag utnyttjas 60 procent av världens ekosystem på ett icke hållbart sätt
- År 2050 beräknas jordens befolkning ha ökat från dagens drygt 7 miljarder människor till nästan 10 miljarder.
- Den globala medelklassen förväntas mer än fördubblas, mellan 2009 och 2030
- Globala BNP förväntas fyrdubblas mellan 2011 och 2060

Linjär ekonomi

Cirkulär ekonomi

Lite praktiskt...

- Stäng av din mobiltelefon
- Wifi: Hotel Guest
- Utrymning
- Toaletter
- Raster och fika (10.30, 13.20, 14.00)
- Lunch 11.20-12.20
- Portkod 2044
- Filmning
- Frågor: i mikrofon
- Frågor: i pauser och maila oss efteråt

Avslut
15:30

Cathrine Holgersson

VD Gavlegårdarna

Välkommen !

GÄVLE

Menti: Vilka förväntningar har du på dagen?

Go to www.menti.com and use the code 78 33 3

AnnaCarin Söderhielm

Välkommen !

Kretsloppsplan om förebyggande och hantering av avfall

Krav enligt miljöbalken och
avfallsförordningen

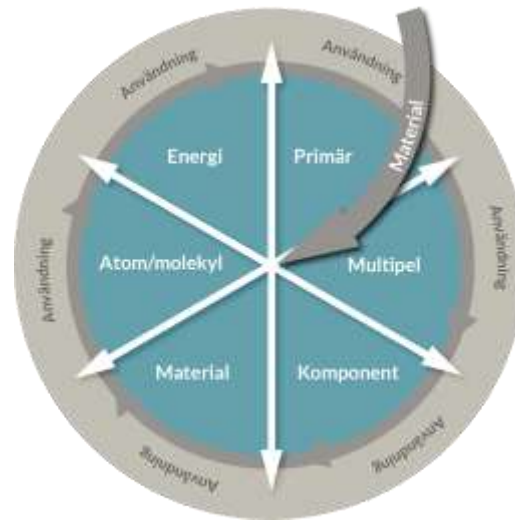
Samarbete för att underlätta
genomförande
under planperioden

Många mindre insatser skapar
stor sammantagen nytta

Vad ska planen innehålla

SNF

RE:Source

- Minska avfallet och sträva uppåt i avfallstrappan
- Hushåll
- Kommunala verksamheter
- Andra verksamheter där kommunen kan påverka

Vad ska planen innehålla

Vad ska
planen
innehålla

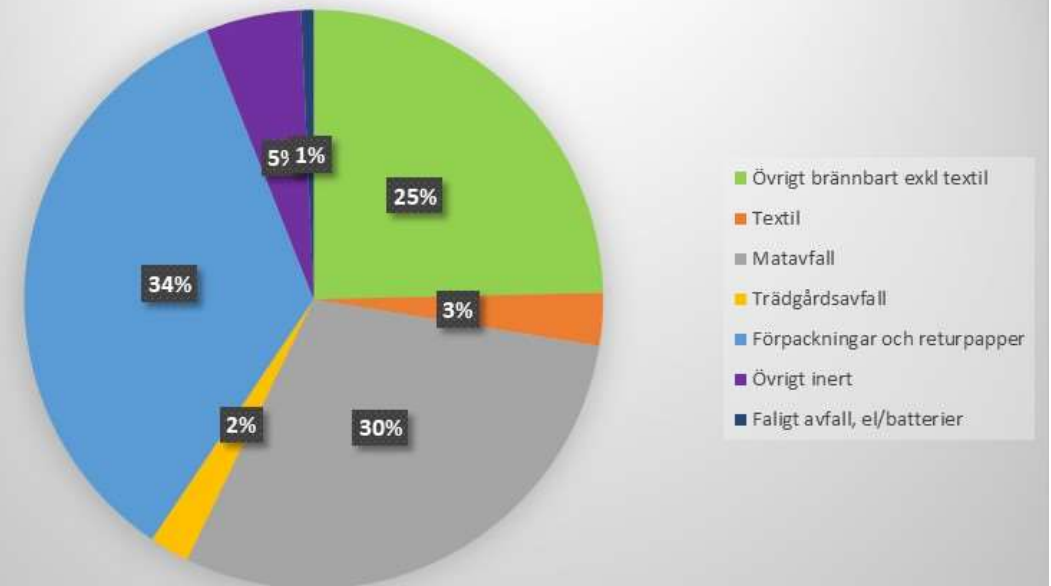

Hur ser det ut i restavfallet?

Gävleborg, restavfall villa 2018

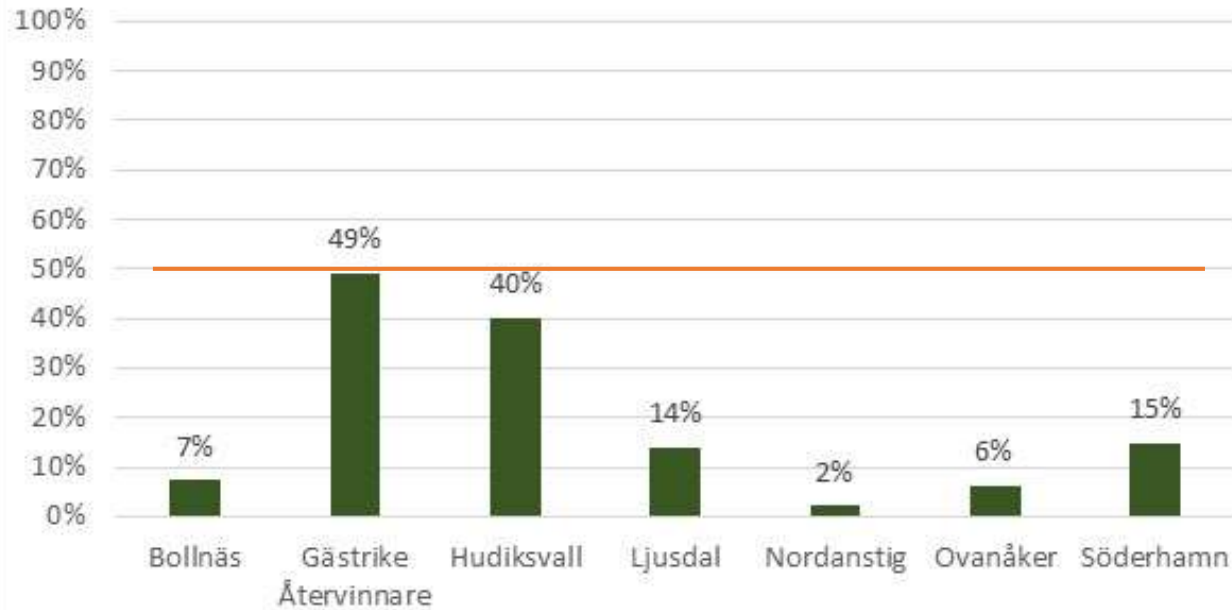

Gävleborg, restavfall lägenhet 2018

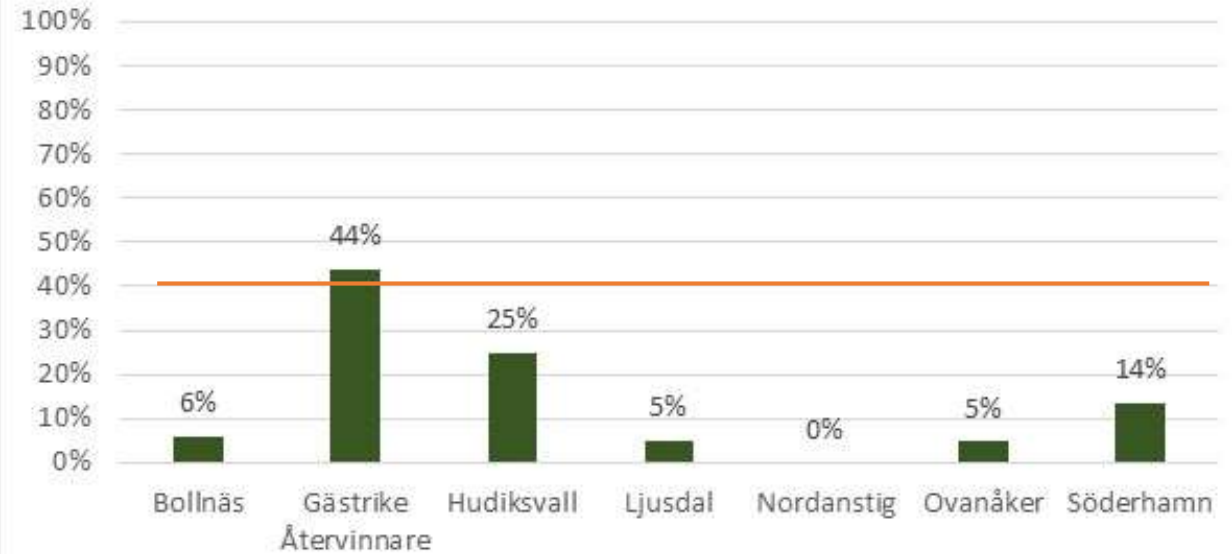

Nationella miljömål - matavfall

Nationellt mål - matavfall till växtnäring

Nationellt mål - matavfall till växtnäring och energi

SNF

DE FEM VÄRSTA SKRÄPEN FÖR DJUREN SOM BOR I HAVEN

1. Fiskeredskap
2. Plastpåsar
3. Ballonger
4. Cigaretter
5. Flasklock

Organisation framtagande

www.kretsloppsplangavleborg.se

[Om arbetet med nya planer](#)

[Kretsloppsplaner 2021-2025](#)

[Hur går det](#) ▼

[Kontakt](#)

De nya kretsloppsplanerna (kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall) som ska tas fram för kommunerna i Gävleborg och Älvkarleby är viktiga. De kommer att bidra till en hållbar utveckling, där vi använder våra resurser på ett klokt sätt. Vill du vara med? Här kan du följa och medverka i arbetet. Planerna ska gälla för åren 2021-2025 och arbetet börjar nu hösten 2019.

[Anmäl dig till seminarier här](#)

Seminarier och arrangemang

Välkommen till de seminarier vi ordnar för att öka kunskap, inspirera och samverka. Klicka på bilden och läs mer.

Varför är det viktigt?

Läs mer om varför vi gör det här.

Goda exempel

Inspireras av bra saker som händer

Tidplan

2019

2020

2021

Ta fram förslag på nya planer

Remiss och utställning

Beslut

Implementering

Fredrik Spinnars, Bollnäs Bostäder

Välkommen !

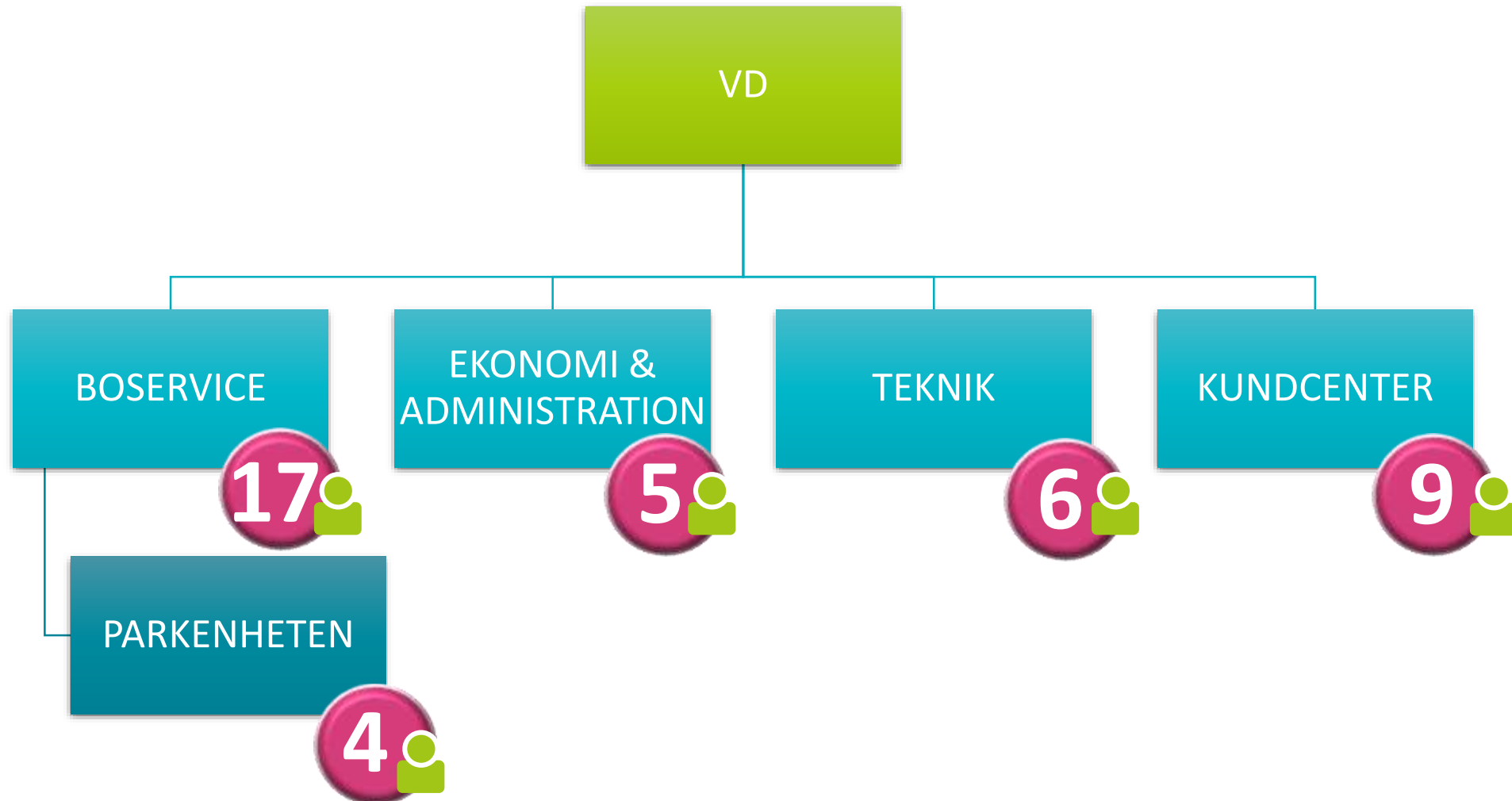

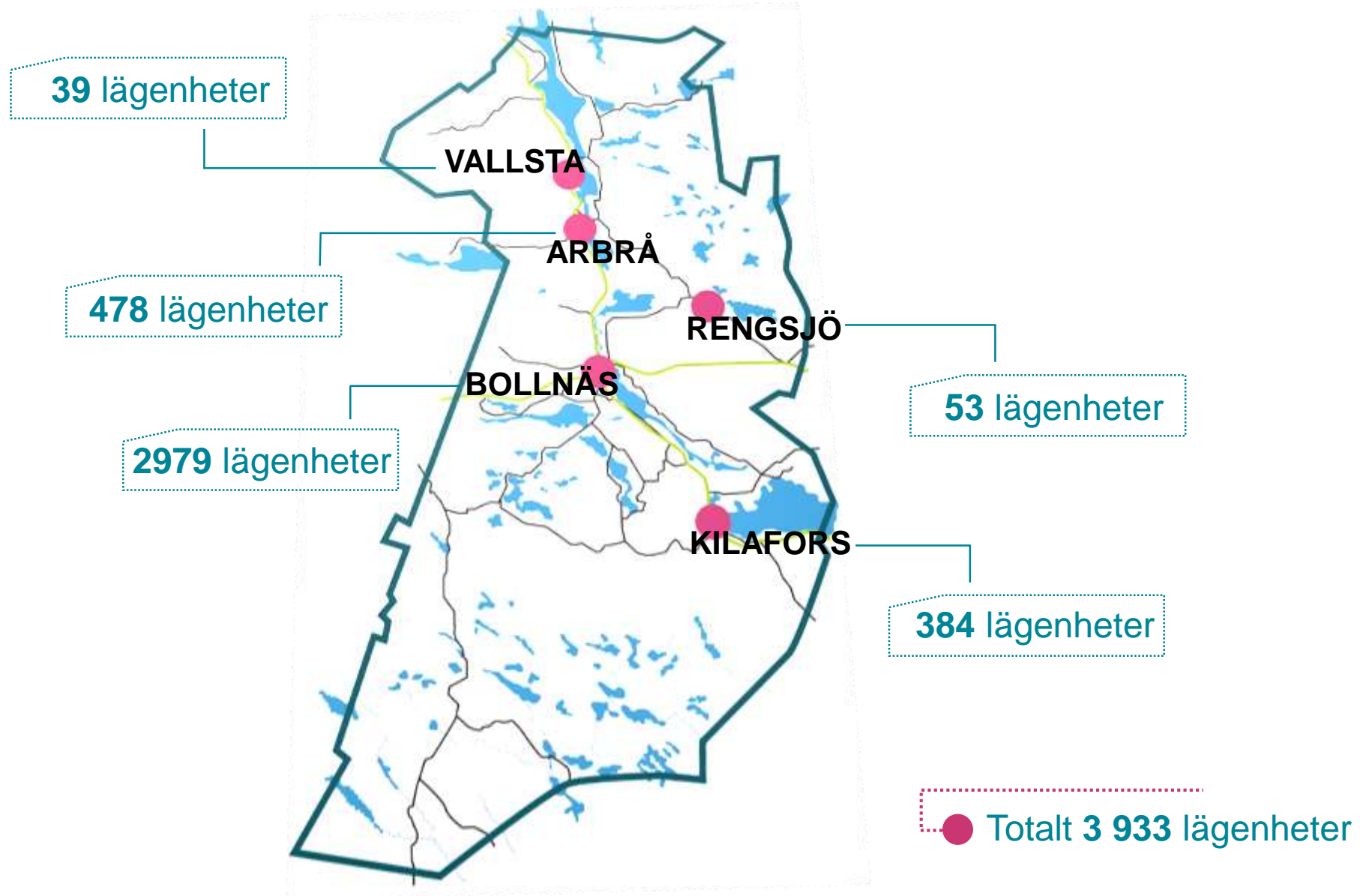
AB BOLLNÄS BOSTÄDER

FREDRIK SPINNARS

Fredrik.spinnars@bollnasbostader.se

Avfallshantering i flerbostadshus

Avfallshantering i flerbostadshus

Utmaningar & möjligheter

2009

2009

Miljö- &
kvalitésamordnare

Fördjupade oss i
miljöfrågor

Avfallshantering /
Källsortering

2009

Inventering av befintliga soprum utfördes, där införande av källsortering kunde få plats.

2009

Inventering av befintliga soprum utfördes, där införande av källsortering kunde få plats.

Förslag på system.

2009

Inventering av befintliga soprum utfördes, där införande av källsortering kunde få plats.

Förslag på system.

Förslag på åtgärd där soprummen var för liten för införandet.

2009

Inventering av befintliga soprum utfördes, där införande av källsortering kunde få plats.

Förslag på system.

Förslag på åtgärd där soprummen var för liten för införandet.

Uppskattad kalkyl som visade på en pay-off som varierade mellan 3-12år beroende på område.

2009

Inventering av befintliga soprum utfördes, där införande av källsortering kunde få plats.

Förslag på system.

Förslag på åtgärd där soprummen var för liten för införandet.

Uppskattad kalkyl som visade på en pay-off som varierade mellan 3-12år beroende på område.

Miljömål sattes: *"Alla lägenheter ska ha tillgång till källsortering av avfall inom 400m senast 2014."*

2010-

2010-

Nakna sanningen

Är det alltid prydligt och städat i miljöhusen!?

Nakna sanningen

Är det alltid prydligt och städat i miljöhusen!?

”DET SKA VARA LÄTT ATT GÖRA RÄTT”

Våra gäster har fått de verktyg de behöver för att sortera sitt avfall.

Kärl i lägenheten

Ett miljöhus med kärl för sortering

OCH ÄNDÅ...

Kräver stora resurser

Idag brottas vi med felsorteringar, grovsopor (speciellt i månadsskiften) och nedskräpning som kräver alldeles för stora resurser från våran personal.

Tid som inte skulle behövas om hanteringen utfördes rätt.

Vi har absolut inte dessa utmaningar på alla våra områden, men det är där det är som är den ständiga utmaningen, ständiga punkten på mötesagendan, stora arbetsbördan.

Något som man kan tycka ska vara så enkelt..!

Är det okunskap, lathet, ovilja som skapar detta?

Den svåraste frågan som vi arbetar med..

Den svåraste frågan som vi arbetar med..

Beteende.

Här är vi idag..

Vi jobbar vidare med beteendefrågan.

Vi jobbar ständigt med att "justera" miljöhusen. (Byta kärлstorlek, tömningsintervall etc.)

Vi fortsätter att bygga miljöhus tills varje område har ett eget (ca 12st återstår).

Vi tycker oss ha hittat rätt verktyg, verktygen måste bara användas rätt!

Tack för mig!

www.bolnäsboštäder.se

Terese Svensson,
Bostadsbolaget Poseidon

Välkommen !

Bostads AB Poseidon

Terese Svensson
Kretsloppscontroller på Poseidon i Göteborg

2019-12-04

Avfallshanteringen är i fokus på Poseidon

- Det Gröna Poseidon
- Poseidons miljöhuskoncept
- Optimera organisation och drift
- Information och kommunikation
- Projekt och satsningar
- Vikten av samverkan

Hisingen
3 326 lägenheter

Backa
2 296 lägenheter

Väster
4 546 lägenheter

Centrum
5 141 lägenheter

Öster
3 782 lägenheter

Angered
1 854 lägenheter

Hjällbo
2 289 lägenheter

Kortedala
3 631 lägenheter

ANTAL LÄGENHETER PER BOSTADSOMRÅDE OCH DISTRIKT

27 207
lägenheter

3 445
trappupp-
gångar

771
hissar

257
medarbetare

1 800 000
kvm
uthyrningsbar
yta

1 900 000
kvm
utemiljö

55 000
felanmälningar
per år

ca 2 000
inflyttningar
per år

var 10:e
göteborgare
bor hos oss

Det gröna Poseidon

- Fastighetsnära insamling i miljöhus och miljörum som huvudmodell
- Krävde stor beteendeförändring hos våra boende
- Erfarenheter och lärdomar paketerades i ett koncept
- 2019 har ca 70 % fastighetsnära insamling i miljöhus/miljörum

Poseidons miljöhuskoncept

- Vägledning för om- och nybyggnation
- Utformning och funktion
- Skyltning och information
- Skötsel och underhåll

Våra grundprinciper

- Tillgängliga – placeras längs naturliga gångstråk
- Effektiva – så många fraktioner som möjligt och flexibla för framtida krav
- Trygga – Stora fönsterpartier och god belysning
- Rena – material som är enkla att hålla rena
- Snygga – ska kännas välkomnande och smälta in i omgivningarna

Olika typer av avfallsutrymmen – vad påverkar valet?

Miljöhus (+ 5 grader)

- Fristående isolerat hus med uppvärmningssystem
- Uppvärmning under kalla årstiderna minskar halkrisken.
- Kan utrustas med vatten och avlopp för att underlätta städning.
- Kostnaden för uppförande är väsentligt högre än för oisolerade miljöhus
- Högre driftkostnader p.g.a. uppvärmning på vintern och god ventilation året om.
- Har oftast isolering och fuktspärr (diffusionsspärr) och riskerar fuktskador om de spricker)

Oisolerat miljöhus

- Fristående oisolerat hus utan uppvärmningssystem.
- Avsaknad av uppvärmning under de kalla årstiderna ger lägre komfort för boende och personal, men lägre temperatur ger också mindre problem med lukt och flugor
- Vanligtvis utan vatten och avlopp.
- Kostnaden för uppförande är väsentligt lägre än för miljöhus med uppvärmningssystem.
- Lägre driftkostnader än miljöhus med uppvärmningssystem

Miljörum

- Ett utrymme i befintlig fastighet oftast med uppvärmningssystem.
- Bra lösning när det inte finns tillgång till mark för fristående miljöhus .
- Kan ibland vara svårare att optimera placeringen så att tillgängligheten blir god både för de boende och för de som hämtar avfallet.
- Den alternativa användningen av utrymmet måste beaktas när kostnaden beräknas.

Skötsel av miljöhus och miljörum

- Daglig tillsyn och kvalitetsronder 2 gånger/år
- Veckostädning och storstädning 2 gånger/per år
- Kärltvätt av matavfallskärl minst 2 ggr/år, övriga kärl vid behov.
- Tjänsten Miljöservice köps av Renova
- Engagerade hyresgäster som miljöhusvärdar

Optimera organisation och drift

- Vikten av att involvera alla medarbetare i avfallsfrågorna.
- Vår organisation:
 - Kretsloppsansvarig på distrikten
 - Kretsloppscontroller
 - Husvärdar och miljövärdar
 - Trygghetsvärdar
- Samarbete och dialog med kommunen och entreprenörer.

Information och kommunikation

- Miljöinformatörer och dörknackningskampanjer
- Rutin för nyinflyttade
- Hyresgästaktiviteter med avfallstema
- Boskola med instruktionsfilmer
- Intern kommunikation
 - avfallshandbok
 - kretsloppsplan
 - utbildningsinsatser

Projekt och satsningar

- Matavfallskampanj 2017/2018
- Avfallssnålt kontor och Avfallssnålt flerbostadshus
- Informationsmaterial för avfallshantering
- Låne- och delandelösningar för boende
- Utbildningspaket för personalen
- Lägre avfallskostnader = lägre hyra?

Tack för er uppmärksamhet!

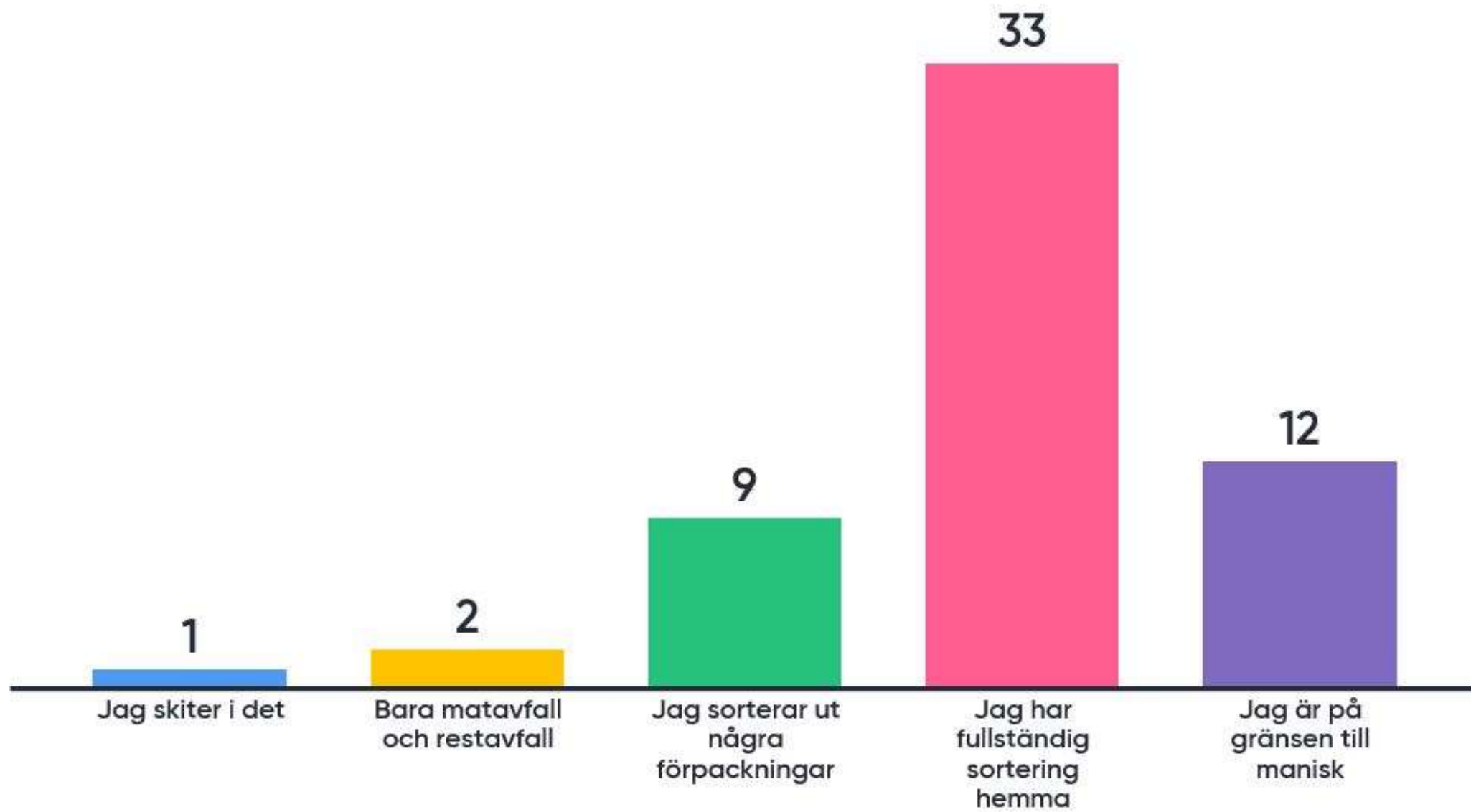

Terese Svensson
Kretsloppscontroller
terese.svensson@poseidon.goteborg.se

Menti: Vilken typ av källsorterare är du?

Go to www.menti.com and use the code 78 33 3

Emil Lindbom

Välkommen !

Ny lagstiftning om insamling av förpackningar och returpapper

Bakgrund

- Vi har sedan 1994 ett producentansvar som ska motivera producenterna att ta fram produkter som är mer resurssnåla, lättare att återvinna och som inte innehåller miljöfarliga ämnen.
- Regeringen beslutade 2018 om förändringar i producentansvaret*
- Innebär att insamlingen av förpackningar och tidningar ska hämtas närmare bostäderna
- Syftet är att underlätta för hushållen och bidra till att återvinningen ökar

* Producenterna (FTI) ansvarar för förpackningar och tidningar.

Kommunerna ansvarar för hushållsavfallet

Kommunernas ansvar

Restavfall

Matavfall

Producenternas ansvar

Förpackningar och tidningar

Insamling av förpackningar och returpapper idag

Ca 5 800 återvinningsstationer finns i Sverige idag, detta är FTIs system.

Många fastighetsägare har ordnat fastighetsnära insamling som en service till sina hyresgäster.

Vad säger nya reglerna?

- År 2021 ska 60 % av alla bostadsfastigheter ha erbjudits fastighetsnära insamling (FNI)
- År 2025 ska 100 % av alla bostadsfastigheter ha erbjudits fastighetsnära insamling (FNI)
- Enbart Tillståndspliktiga insamlingsystem (TIS) får samla in
- TIS ska samråda med kommunerna
- Fastighetsägaren ska underlätta borttransport
- Hämtningen ska vara kostnadsfri för fastighetsägaren

Fastighetsägarens roll

Fastighetsägaren har vissa ansvar (och får stå för kostnaden)

- Möjliggöra insamling och borttransport (plats, utrymme, ställa fram kärl, nycklar)
- Ställa i ordning ytor
- Får avböja med giltiga skäl
- Söka bygglov
- Informera hyresgäster
- Se över befintliga avtal med entreprenör för hämtning av tidningar och förpackningar
- Dialog med TIS och entreprenörer om hur övergången ska gå till

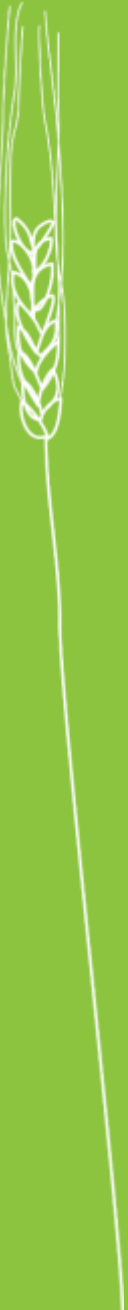
Tack

gastrikeatervinnare.se

Emil.lindbom@gastrikeatervinnare.se

Mirja Hagström, Gästrike återvinnare
och Jonas Stenfelt, Gästrike Ekogas

Välkommen !

Sortering av matavfall - lokal produktion av biogas

Mirja Hagström, Gästrikens Återvinnare

Jonas I Stenfelt, Gästrikens Ekogas

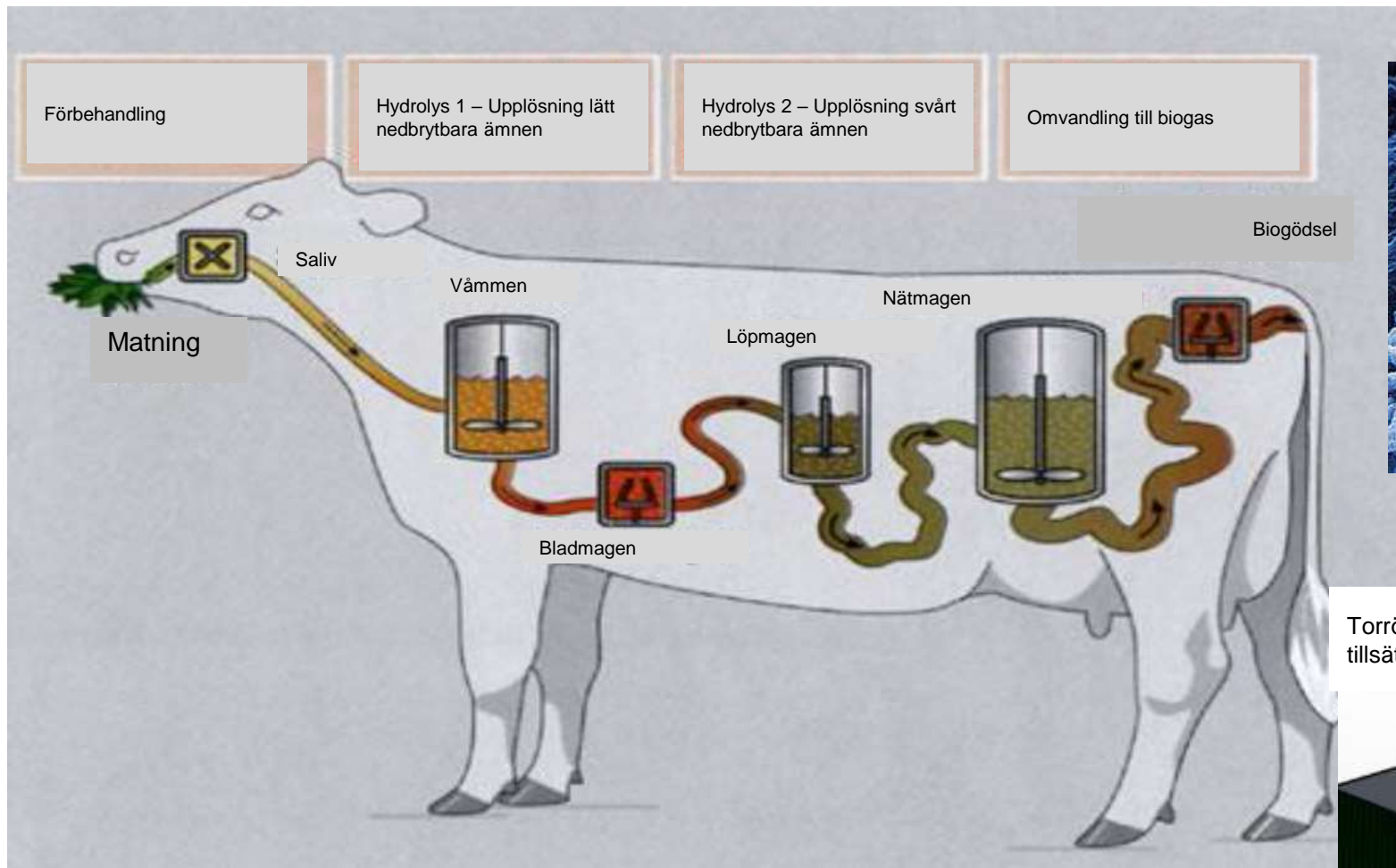
Matavfall

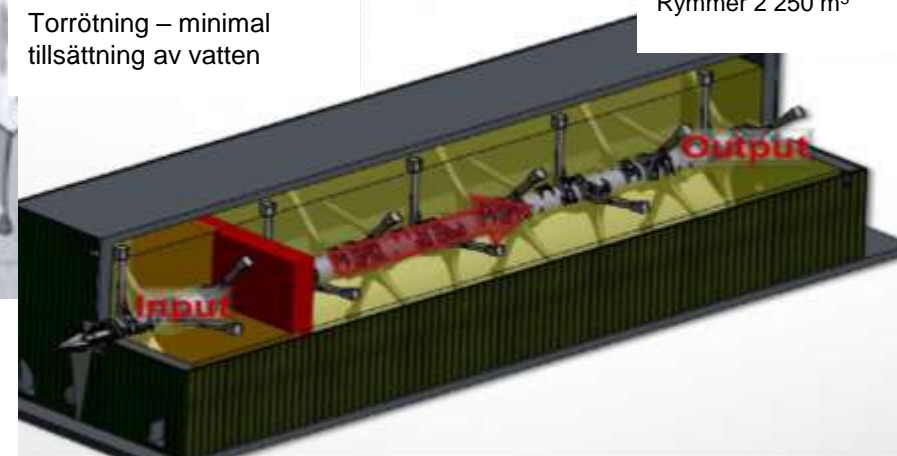
Ingen plast runt
matavfallet, tack!

Biogas – en naturlig process

Torrötning – minimal tillsättning av vatten

Rymmer 2 250 m³

Fossilfritt, inget CO₂ utsläpp

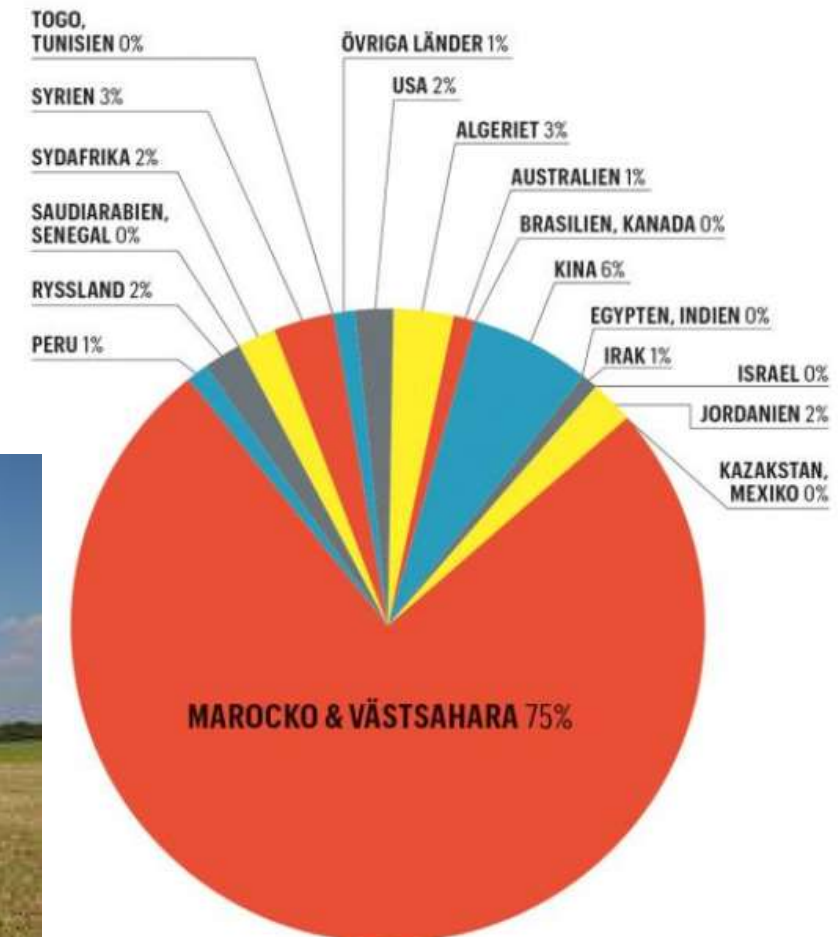
Lokal biogasproduktion av ditt matavfall

- Biogas är ett nationellt prioriterat hållbart bränsle
 - bidrar till måluppfyllnad på många nationella miljömål
- Miljözonsregleringen kommer för lätta fordon i zon 1 ställa krav på enbart biogas och el
 - ren förbränning utan tillskott av CO₂
- Regional cirkulär ekonomi
 - skapar bl.a. ca 15 arbetstillfällen
- Ökad självförsörjning
 - minskad sårbarhet i en krissituation
- Biogödsel återför ändliga resurser och ersätter fossilt gödningsmedel

Biogödsel – återföring av näring till vårt jordbruk

- Enligt beräkningar av den amerikanska myndigheten US geological survey har Marocko och Västsahara 75 procent av världens kommersiellt tillgängliga fosformalm
- EU importerar runt 90 procent av sin fosfor till handelsgödsel. Cirka en tredjedel kommer redan från Marocko.
- Sverige importerar fosfor framför allt från Finland, som har EU:s enda aktiva fosforgruva. Den beräknas dock bara klara 30–35 år till.

Använd biogas i din marknadsföring

Brett utbud av modeller på gasbilsmarknaden

En av årets nykomlingar på gasbilsmarknaden är Seats gasdrivna SUV Arona. Även Skoda satsar vidare på gas och Octavian kommer i år med starkare motor. I höst startar produktionen av två helt nya Skodamodeler, Scala och Vision X. Den sistnämnda är en fyrhjulsdriven hybrid på gas, bensin och el.

Audi A3 Sportback
Riktpris: ej fastställt
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: ingen uppgift
Bagageutrymme: 280 liter
Motoreffekt: 110 hk

Audi A4 Avant
Riktpris: 389 900 kr
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: gas 47 mil, bensin 45 mil
Bagageutrymme: 415 liter
Motoreffekt: 170 hk

Audi A5 Sportback
Riktpris: 427 700 kr
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: gas 44 mil, bensin 42 mil
Bagageutrymme: 390 liter
Motoreffekt: 170 hk

Ford Focus (ny modell utvecklas)
Riktpris: ej fastställt
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: ingen uppgift
Bagageutrymme: ingen uppgift
Motoreffekt: ingen uppgift

Ford Kuga
Riktpris: ej fastställt
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: gas 40 mil, bensin 80 mil
Bagageutrymme: 456 liter
Motoreffekt: 163 hk

Ford Mondeo
Riktpris: 347 860 kr
Förmånsvärde: 36 500 kr/år
Räckvidd: gas 30 mil, bensin 105 mil
Bagageutrymme: ingen uppgift
Motoreffekt: 135 hk

Opel Astra
Riktpris: 279 900 kr
Förmånsvärde: 26 400 kr/år
Räckvidd: gas 44 mil, bensin 22 mil
Bagageutrymme: 241 liter
Motoreffekt: 110 hk

Seat Arona
Riktpris: 189 900 kr
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: gas 40 mil, bensin 16 mil
Bagageutrymme: 282 liter
Motoreffekt: 90 hk

Seat Ibiza
Riktpris: 168 900 kr
Förmånsvärde: 17 000 kr/år
Räckvidd: gas 42 mil, bensin 17 mil
Bagageutrymme: 262 liter
Motoreffekt: 90 hk

Seat Leon (ny modell lanseras i höst)
Riktpris: 206 900 kr
Förmånsvärde: 20 300 kr/år
Räckvidd: gas 48 mil, bensin 16 mil
Bagageutrymme: 275 liter
Motoreffekt: 130 hk

Skoda Octavia
Riktpris: 259 800 kr
Förmånsvärde: 14 500 kr/år
Räckvidd: gas 39 mil, bensin 18 mil
Bagageutrymme: 480 liter
Motoreffekt: 130 hk

Skoda Scala (produktionsstart i höst)
Riktpris: ej fastställt
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: ingen uppgift
Bagageutrymme: ingen uppgift
Motoreffekt: 90 hk

Skoda Vision X (produktionsstart i höst)
Riktpris: ej fastställt
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: gas/el/bensin 65 mil
Bagageutrymme: ingen uppgift
Motoreffekt: 130 hk

Ssangyong XLV
Riktpris: 289 900 kr
Förmånsvärde: ingen uppgift
Räckvidd: gas 37 mil
Bagageutrymme: 374 liter
Motoreffekt: 113 hk

Suzuki Ignis
Riktpris: 218 900 kr
Förmånsvärde: 17 400 kr/år
Räckvidd: gas 30 mil, bensin 60 mil
Bagageutrymme: 149 liter
Motoreffekt: 83 hk

Suzuki S-cross
Riktpris: 279 600 kr
Förmånsvärde: 19 400 kr/år
Räckvidd: gas 43 mil, bensin 89 mil
Bagageutrymme: 345 liter
Motoreffekt: 101 hk

Suzuki Swift
Riktpris: 222 400 kr
Förmånsvärde: 17 300 kr/år
Räckvidd: gas 31 mil, bensin 76 mil
Bagageutrymme: 142 liter
Motoreffekt: 83 hk

Suzuki Vitara
Riktpris: 269 900 kr
Förmånsvärde: 19 700 kr/år
Räckvidd: gas 32 mil, bensin 82 mil
Bagageutrymme: 301 liter
Motoreffekt: 110 hk

Volkswagen Golf
Riktpris: 239 900 kr
Förmånsvärde: 20 000 kr/år
Räckvidd: gas 42 mil, bensin 90 mil
Bagageutrymme: 291 liter
Motoreffekt: 110 hk

Volkswagen Polo
Riktpris: 194 900 kr
Förmånsvärde: 19 300 kr/år
Räckvidd: gas/bensin 52 mil
Bagageutrymme: 251 liter
Motoreffekt: 90 hk

Volkswagen Up
Riktpris: 168 900 kr
Förmånsvärde: 16 300 kr/år
Räckvidd: gas 38 mil, bensin 22 mil
Bagageutrymme: 213 liter
Motoreffekt: 68 hk

Källa: Målfordon och bilverkarna. Reservation för eventuella ändringar.

Flera biltillverkare erbjuder transportbilar med gasdrift. Modellerna finns ofta i olika storlekar där lastutrymmet varierar. Här presenteras de enklaste versionerna.

Fiat Doblo
Riktpris: 213 700 kr
Förmånsvärde: 24 200 kr/år
Räckvidd: gas 32,5 mil, bensin 30 mil
Bagageutrymme: 3 400 liter
Motoreffekt: 120 hk

Fiat Ducato
Riktpris: 339 900 kr
Förmånsvärde: 30 500 kr/år
Räckvidd: gas 40 mil, bensin 10 mil
Bagageutrymme: 10 000 liter
Motoreffekt: 136 hk

Ford Transit Connect
Riktpris: ej fastställt
Förmånsvärde: ej fastställt
Räckvidd: ingen uppgift
Bagageutrymme: ingen uppgift
Motoreffekt: ingen uppgift

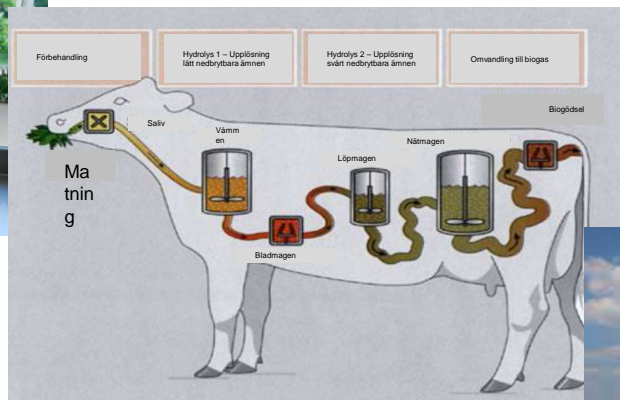
Iveco Daily
Riktpris: 339 000 kr
Förmånsvärde: 41 600 kr/år
Räckvidd: 38 mil
Lastutrymme 12 000 liter
Motoreffekt: 136 hk

Volkswagen Caddy
Riktpris: 246 000 kr
Förmånsvärde: 23 800 kr/år
Räckvidd: gas 42 mil, bensin 21 mil
Bagageutrymme: 3 000 liter
Motoreffekt: 81 hk

Källa: Målfordon och bilverkarna. Reservation för eventuella ändringar.

Avslutningsvis

Frågor?

Tack för oss!

gastrikeatervinnare.se

mirja.hagstrom@gastrikeatervinnare.se

jonas.stenfelt@ekogas.se

Karin Brolin och Mirja Hagström,
Gästrike återvinnare

Välkommen !

Metod för bättre avfallssortering i flerbostadshus

Karin Brolin och Mirja Hagström, miljöpedagoger

Den vanliga soppåsen

2/3 fel!

Varför förbättra avfallshanteringen?

- Ekonomi
- Miljönytta
- Bättre boendemiljö
- Bättre arbetsmiljö
- Trygghet
- Varumärket

Hur förbättrar man sorteringen?

Beteende

Ett beteende är något vi gör

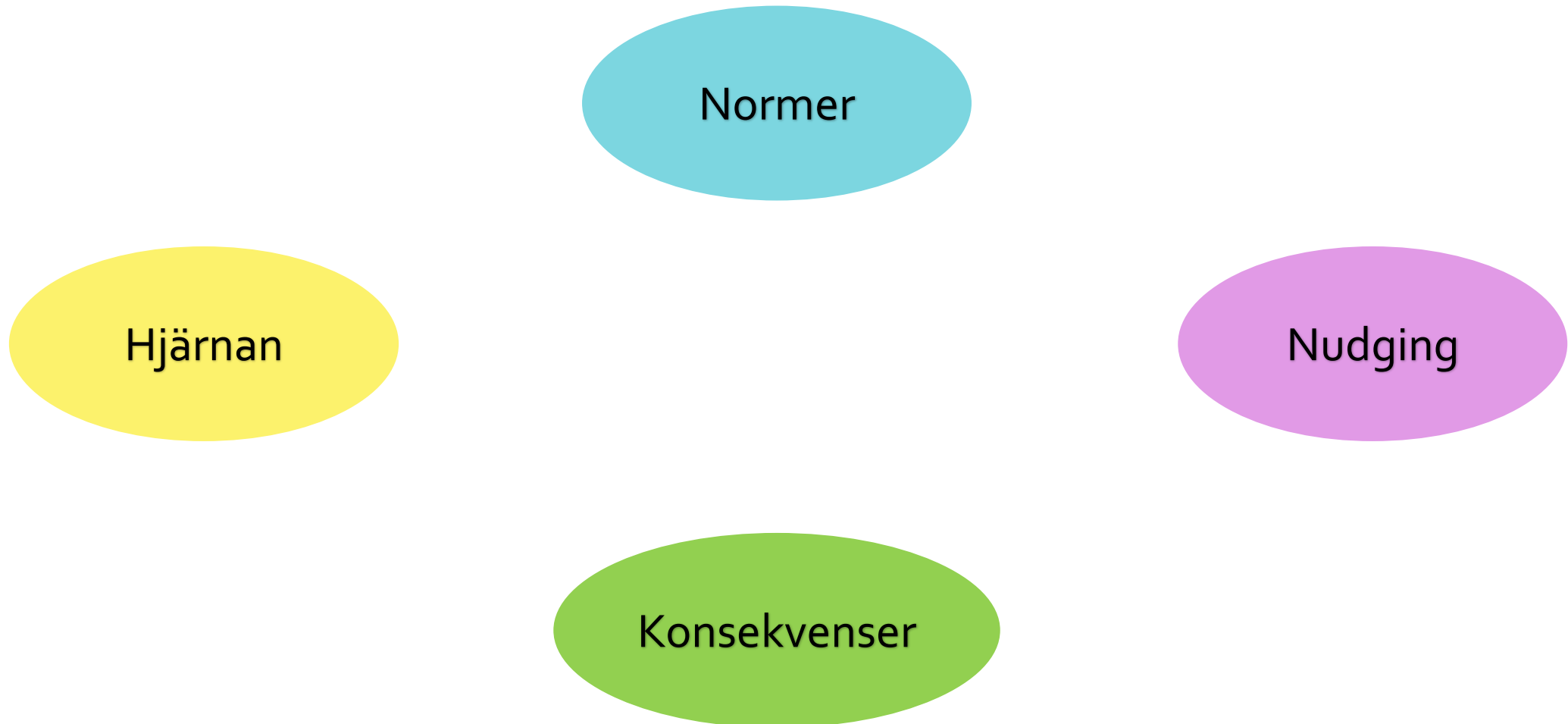

Hjärnan

- Letar faror
- Vill ha snabb belöning
- Är social
- Vanor spar energi
- Inlärningshistoria
- Två system:
det automatiska och det reflektiva

Beteendeförändring

Nudging

Arbeta metodiskt

1. Definiera problem och mål
2. Identifiera aktörer och beteenden
3. Mät
4. Ta reda på varför det inte fungerar
– vilka hinder finns?
5. Åtgärdsförslag
6. Testa
7. Utvärdera

Plockanalys

Varför sorterar man inte?

- Ingen sorteringsmöjlighet i lägenheten.
- Återvinningsrummen är otrevliga och röriga.
- Man är inte van att sortera i hemlandet.

Åtgärder

- Sorteringslösningar i lägenheterna.
- Tydliga och snygga återvinningsrum.
- Återkoppling, belöning. Miljövårdar.

Kreativa sorteringslösningar - olika förutsättningar

Före

Efter

Kreativa sorteringslösningar – hitta ytor som "inte finns"

Före

Efter

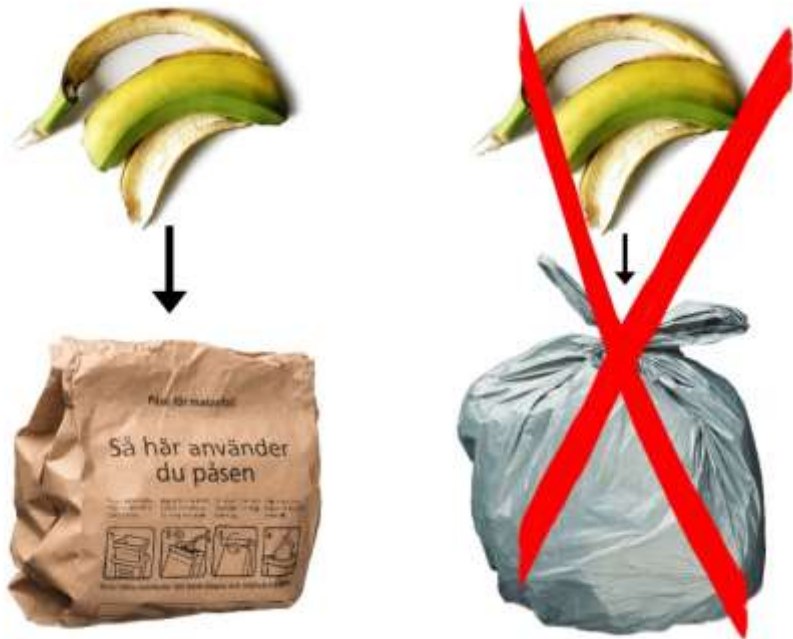

Tydliga, ljusa, fräscha återvinningsrum

Tydlig kommunikation

Dekaler med bilder

Utformning av underjordsbehållare

Stödmaterial till bostadsbolag

Checklistor för besiktning av återvinningsrum, **handledning** för införande av underjordsbehållare m.m.

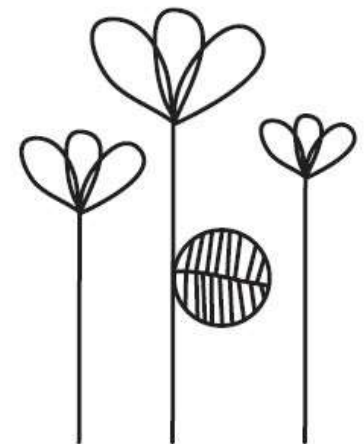

Tack för oss!

gastrikeatervinnare.se

karin.brolin@gastrikeatervinnare.se

mirja.hagstrom@gastrikeatervinnare.se

AnnaCarin Söderhielm, Gästrike
återvinnare och Fiona Tranberg,
Gavlegårdarna

Välkommen !

Hållbart Nordost

Nyckel till rätt beteende

Vadför beter vi människor oss som vi gör och hur kan vi påverka beteendet? Det är frågor som vi försöker besvara i en nyutkommen rapport från Arktik Sverige, som beskriver de erfarenheter som gjorts i ett projekt i stadsdelen Nordost i Gävle.

TEXT: ANNA OJANEN/STADENS UPPDRAGSSTYRELSE

Nordost är ett mångspråkigt område med drygt 700 lägenheter. I området bor mer än 3 000 personer och här ryms över femton olika språkgrupper. Under många år har det varit stora problem i området med illag sortering och otillräggliga återvinningar.

Projektet "Beteendeförändring i mångspråkiga områden" innebär både teori och praktik. Den ger en omfattande kurs för bostadsägare och påverkar samtidigt beteende. Den beskriver också de erfarenheter som lärts ut i projektet och vilka åtgärder som ska tas för att förändra beteendet i området. Detta är ett viktigt steg i arbetet för att förändra beteendet i området och för att skapa ett bättre liv för alla som bor där.

Mycket påverkat beteende
Otillräckligt beteende är ett komplext problem. Årligt ofta har vi en översyn på ett område och då påverkar beteendet. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet.

Åtgärdsplan visar att konsekvenser har stor påverkan på beteendet. A = konsekvenser eller beteenden, B = beteenden, C = konsekvenser. A är de åtgärder som används för att förändra beteendet, B är de åtgärder som används för att förändra beteendet, C är de åtgärder som används för att förändra beteendet.

101 | APRIL 2017 | 11

Stämpling i andra sammanhang, men poängen är att det är ett bra sätt att förändra beteendet. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet.

- 1. Identifiera problemet
- 2. Förstå orsakerna
- 3. Utvärdera alternativen
- 4. Välj det bästa alternativet
- 5. Genomför åtgärden
- 6. Utvärdera resultatet

Väntesträcke vilka åtgärder som ska tas för att förändra beteendet. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet.

TEMA FASTIGHETSÄNDRING INSAMLING

Ärendet är ett mångspråkigt område med drygt 700 lägenheter. I området bor mer än 3 000 personer och här ryms över femton olika språkgrupper. Under många år har det varit stora problem i området med illag sortering och otillräggliga återvinningar.

Ärendet är ett mångspråkigt område
Med drygt 700 lägenheter och 3 000 hyresgäster. Området har haft stora problem med illag sortering och otillräggliga återvinningar.

TEXT: ANNA OJANEN/STADENS UPPDRAGSSTYRELSE

DET HAR VARIT EN GIVANDE KOMBINATION AV ATT LYFTA DEN FYSISKA MILJÖN OCH ARBETA AKTIVT MED BETEENDEN, RELATIONER OCH KOMMUNIKATION

Nordost är ett mångspråkigt område med drygt 700 lägenheter och 3 000 hyresgäster. Området har haft stora problem med illag sortering och otillräggliga återvinningar. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet.

FRÅN ÅR 2012
INFORMATION OCH ÅRSLÄSA
- Förstärkt information om återvinning och sortering
- Förstärkt information om återvinning och sortering
- Förstärkt information om återvinning och sortering
- Förstärkt information om återvinning och sortering

FRÅN problemområde TILL förebild

Gavlegårdarna har arbetat systematiskt för att förbättra hållsorteringen. Nu presenteras resultaten, som visar att de är på rätt väg.

Verksamhetsledare Anna Forsberg och Monica Westberg har många barn till i skolan i Gavlegårdarna.

De två målvärdena Anna Tranberg och Daniel Wehde har genom hela projektet arbetat på att förändra beteendet i området och ligga i linje med de målen som satts upp. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet.

Vad är det som händer?
Vi gjorde en grundlig analys av sorteringen, utvärderade åtgärder påverkas. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet.

Resultatet i den löpande driften och andra förändringar
I den löpande driften och andra förändringar. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet.

Läs mer i rapport 2017:17 Beteendeförändring i mångspråkiga områden. Detta innebär att vi ska ha en översyn på ett område och då påverkar beteendet.

Före och efter

Resultat (2017-2018-2019)

- Nöjdhet avfallshantering + 35 % (från 58 % till 78 % till 93%)
- Renhet matavfall + 6 % (från 91 % till 97 %)
- Mängd matavfall + 60 % (fast ännu långt till mål)
- Ordning i återvinningsrummen

Kilo/hushåll/år

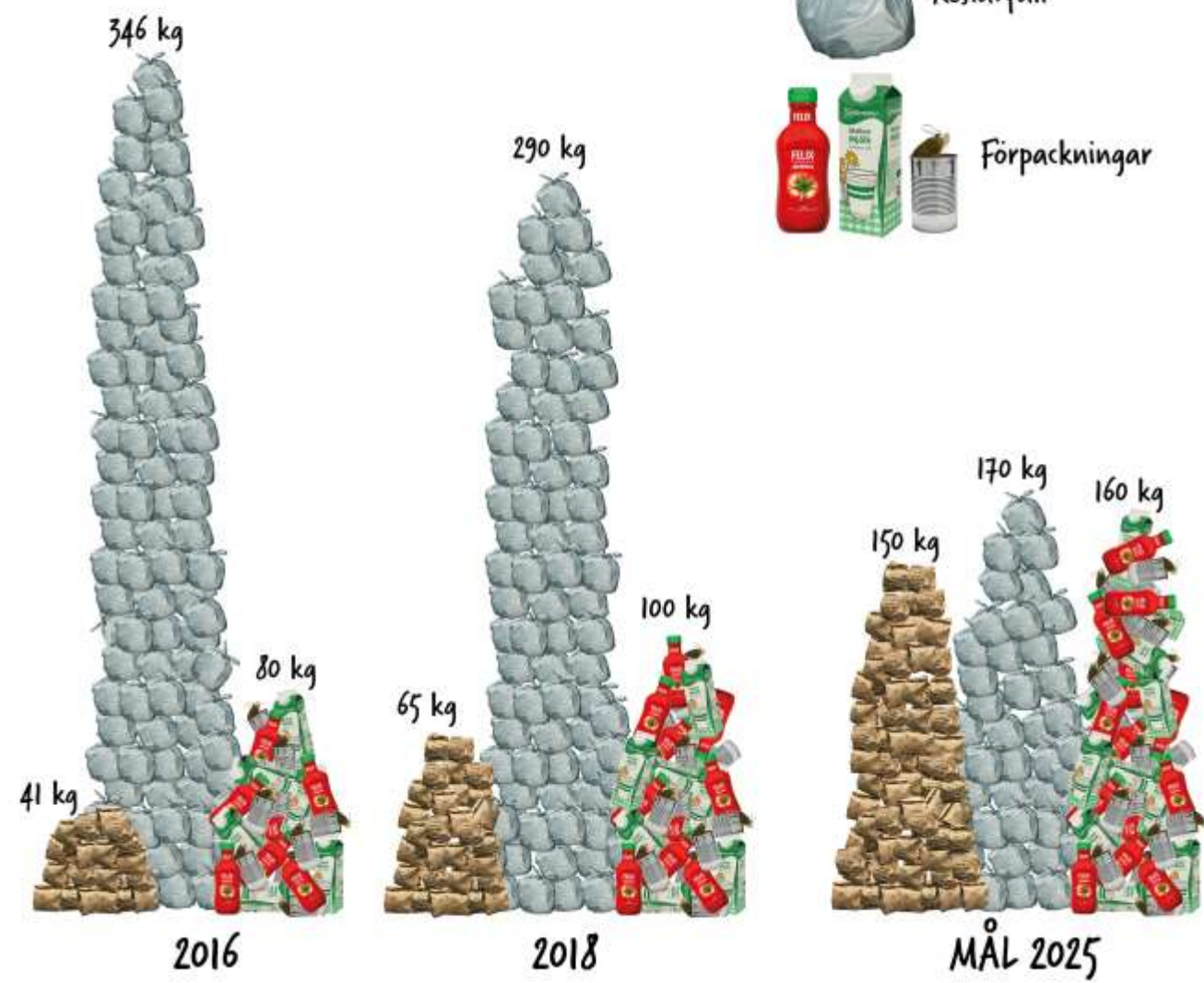
Matarfall

Restavfall

Förpackningar

I
NORDOST

I ❤️
NORDOST

Miljöminister på besök

Sortera, planera och börja organisera

Tack för oss!

Gavlegårdarna

Gästrikre
återvinnare

Stefan Björling, Hyresgästföreningen

Välkommen !

Ägandeperspektiv

”Det vore fint att känna en stolthet för mitt område och att kunna bidra till att minska onödiga kostnader genom att vi tillsammans tar ansvar och hjälps åt...”

– Hyresgäst i Gävle

Vilka är vi?

536.969

Dagens medlemsantal

Årets mål: 545 382

- Folkrörelse
- Boendeutveckling
- Förhandling
- Opinionsbildning
- Bostadsjuridik

Till 2027 är målet att:

+50%

Fler än 50%
av Sveriges hyresgäster
ska vara medlemmar
hos oss.

22 000

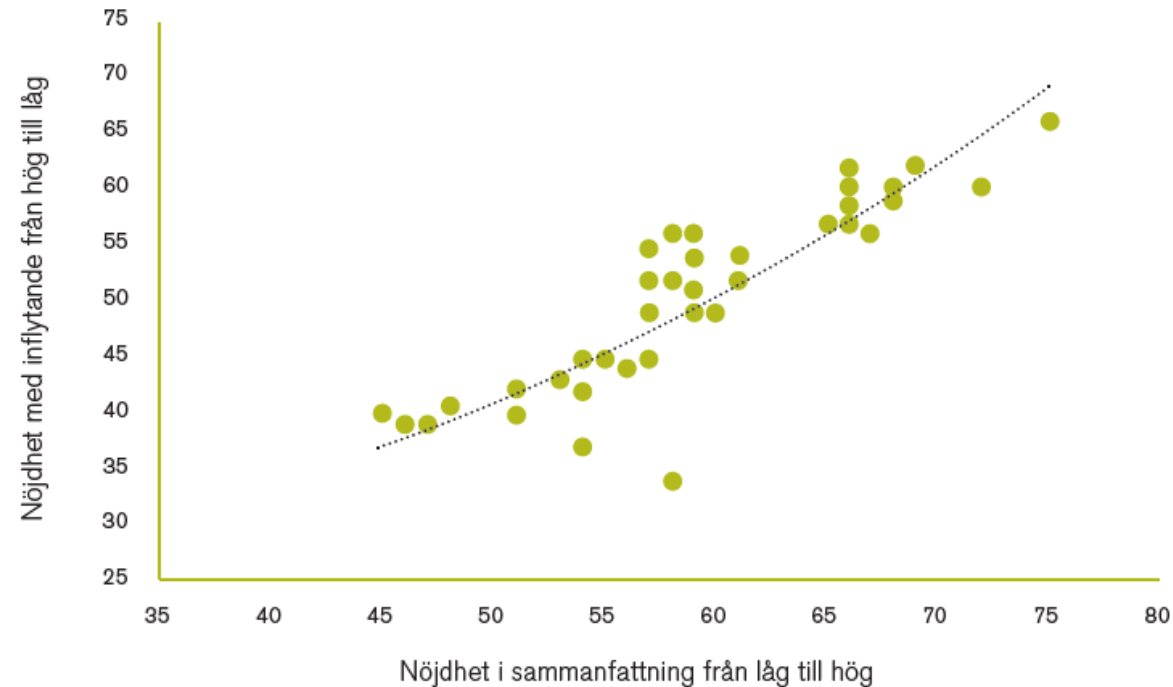
Vi ska öka
antalet förtroendevalda
och aktiva medlemmar
till 22 000 personer.

?

Inflytandet.

Hyresgäster blir mer nöjda med sitt boende i helhet om de upplever att de har inflytande över både sin egen lägenhet och de gemensamma utrymmena.

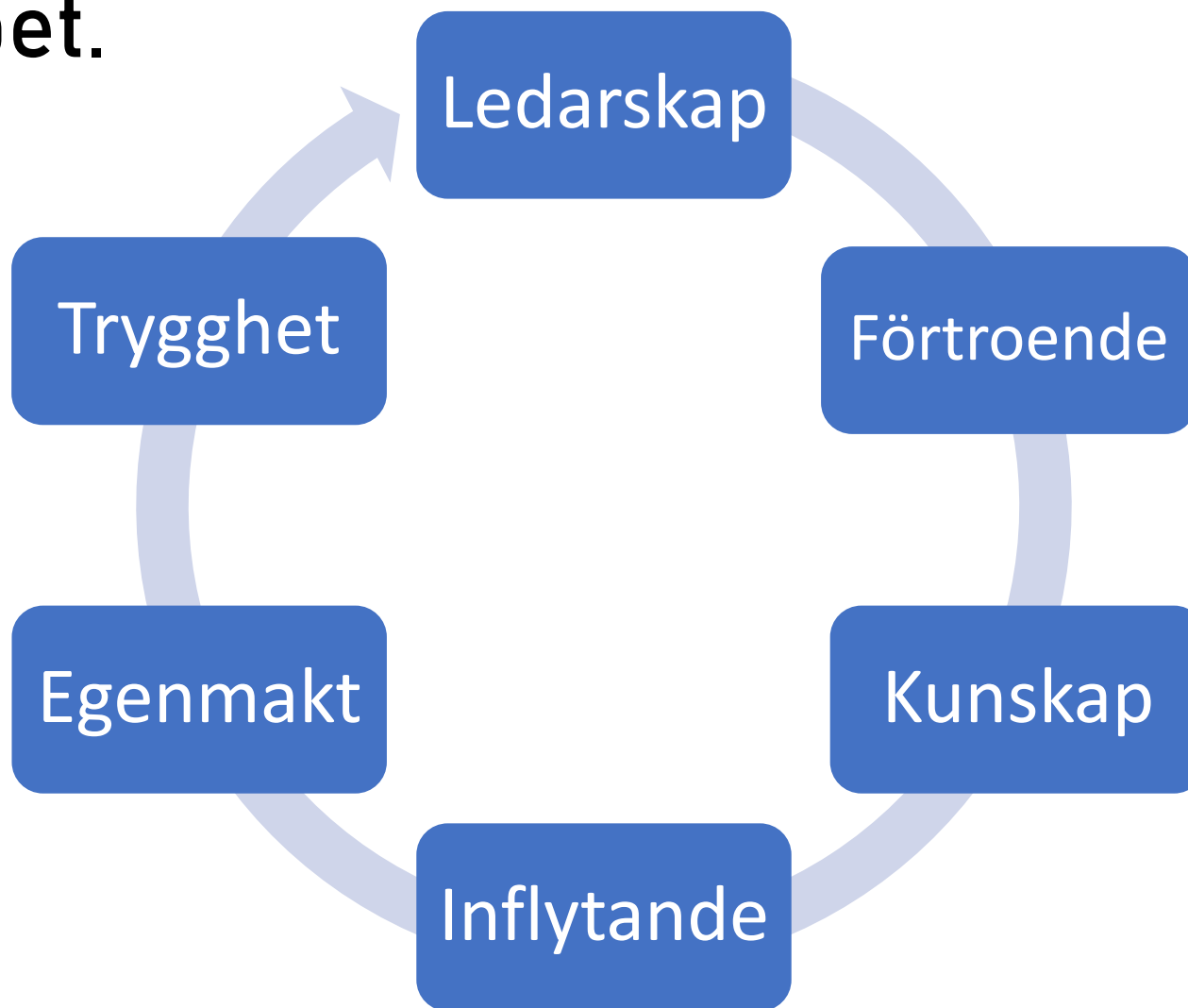

Källa: dinvärd.se

Egenmakten.

- Vinsten i att engagera sig i sitt bostadsområde är att kunna ha egenmakt. Lokalt engagemang leder till ett stärkt ledarskap, växande ansvarstagande, tryggare bostadsområden, fler goda förebilder och en ökad medvetenhet bland hyresgäster, säger Dan Hersan, initiativtagare och förebild i HUVA.

Ledarskapet.

2009.

2017.

DELEGATIONEN
MOT SEGREGATION

Tidigare erfarenheter

- Kortsiktighet
- Stuprörstänk med enskilda insatser
- Begränsade möjligheter att agera på strukturell nivå
- Projektfokus
- Riktade insatser mot enskilda individer och/eller områden

Hyresgästföreningen

DELEGATIONEN
MOT SEGREGATION

Lärdomar: detta funkar

- **Långsiktighet**
- **Sektorsövergripande arbetssätt**
- **Samverkan och samordning**
- **Tidiga och förebyggande insatser**
- **Ett kunskapsbaserat arbetssätt**
- **Generella insatser och riktade insatser**
- **Behov av insatser på flera nivåer**

Vad kan Hyresgästföreningen bidra med?

- Organisering av hyresgäster
- Utbildning inom rättigheter och skyldigheter - Boskolan
- Kunskap om aktiviteter och projekt kopplade till trygghet och trivsel
- Nätverk och kunskapsbanker – nationellt, regionalt och lokalt
- Projektledning och samordning
- Långsiktig implementering i våra lokala föreningar och i vår organisation i stort!

?

Det här fixar vi tillsammans!

Bostadsföretag

Kommunens avfallsavdelning/-bolag/-förbund

Polisen

ABF

Socialtjänsten

Skola

Fritidsgårdar

Hyresgästföreningen

Idrottsföreningar

Mfl.

Närvaro

Utbildning

Ledarskap

Inflytande

Egenmakt

Tryggt &
Snyggt

Inkludering

Aktiviteter

Organisering

Tack!

Nu kör vi!

Fredrik Gedin och Anna Brask,
Kopparstaden

Välkommen !

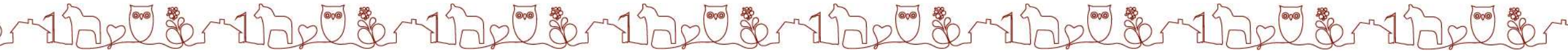

Kopparstaden

Inspirationsdag - avfall

- Faluns allmännyttiga bostadsbolag
- Ägs till 100 % av Falu kommun

Äger och förvaltar

Hyreslägenheter

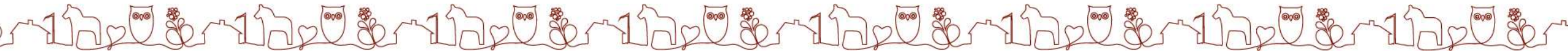
Lokaler

Förråd

P-platser

Vårt uppdrag

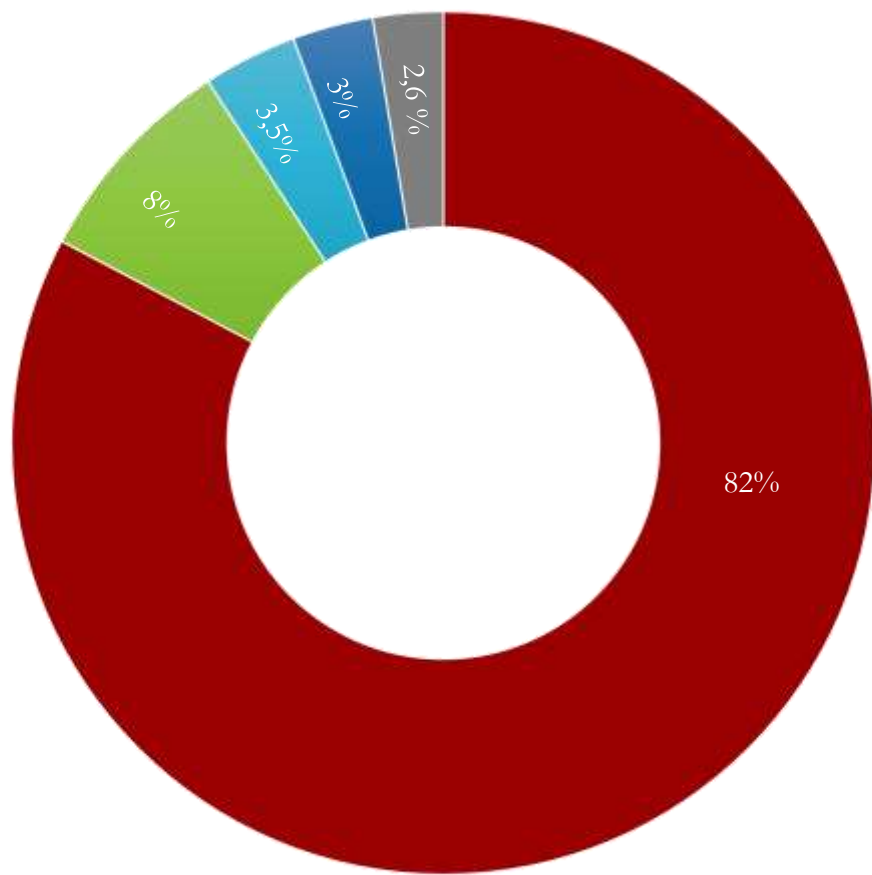
Brett utbud av hyresrätter

Bidra till tillväxt

Bidra till ett gott samhälle

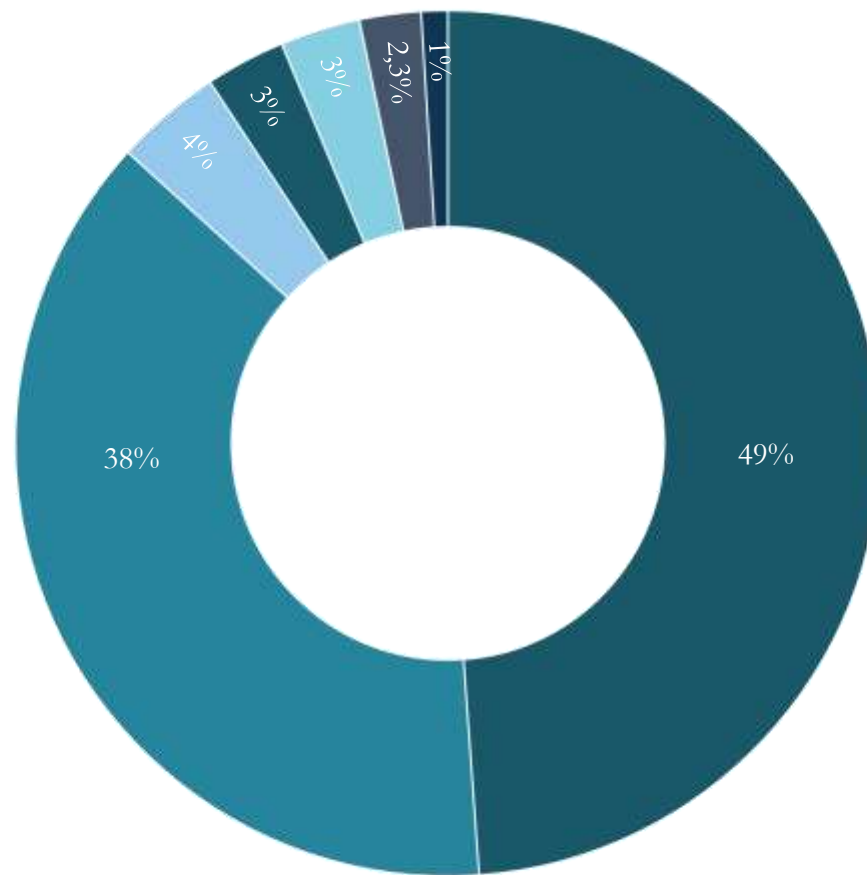

5924 lägenheter

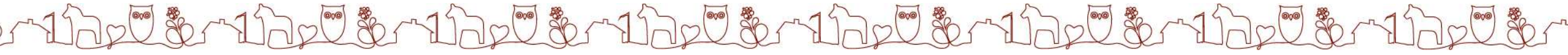

■ Lägenheter ■ Student ■ Service grupp ■ 70+ ■ 55+

467 studentlägenheter

■ 1 RKV ■ 1 RK ■ 2 RKV ■ 2 RK ■ 3 RK ■ Gästlägenhet ■ Möblerat rum, delat kök

VÅRA OMRÅDEN

69
MOT RÄTTVIK

VARPAN

50

HERRHAGEN

BOJSENBURG
Student 27

BRITSARVET
Britsen
Britsarvsgården
Gullvivan
Vitsippan

LUSTIGKNOPP
Tallen
Åbrinken
Trädgården
Köpmangården
Nordstan
Pilen
Kransen

Hyttkammaren

Björken
B-kasern
Brigaden
Ugglan

ELSBORG

SURBRUNNENHAGEN

JÄRNET
Smedjan
Sture

TISKEN

Kopparvägen
ÖVRE NORSLUND

293

NEDRE NORSLUND

KVARNBERGET

HÄLSINGGÅRDEN

MOT GÄVLE
E16

HOSJÖ
Hosjögården

MOT BORLÄNGE
E16

Argentum
Glimmerstigen

FRÄMBY

RUNN

KORSNÄS

GALGBERGET

ÖVERSIKTSKARTA

- Bostadsområden
- Kvarter
- Student
- +55
- Trygghetsboende

BRANDART

Wird Samstags bis
Sonntags
abgegeben

Wird nicht
abgegeben

Wird nicht
abgegeben

Wird nicht
abgegeben

100%
RECYCLED

Våra avfallsmål

Mål

Minska antalet sop-plocktimmar

Minska antalet kg brännbart avfall per hg

Minska antalet kg matavfall per hg

Idag

Ca 2 700 timmar

1,5 timme/vecka/bovärd

10,8 kg/hg/månad

3,6 kg/hg/månad

2021

Mindre än 1 700 timmar

mindre än 1 timme/vecka/bovärd

9,5 kg/hg/månad

total minskning med 150 ton

3,4 kg/hg/månad

total minskning 23 ton

Herrhagen

Järnet

2018

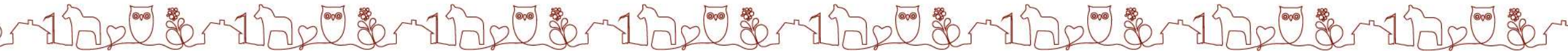
603 timmar

301,5 timmar

2019

419 timmar

170,6 timmar

Herrhagen

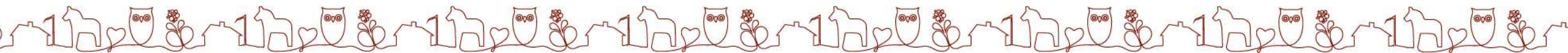

TECKENFÖRKLARING

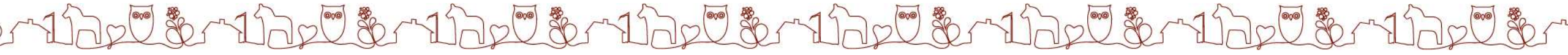
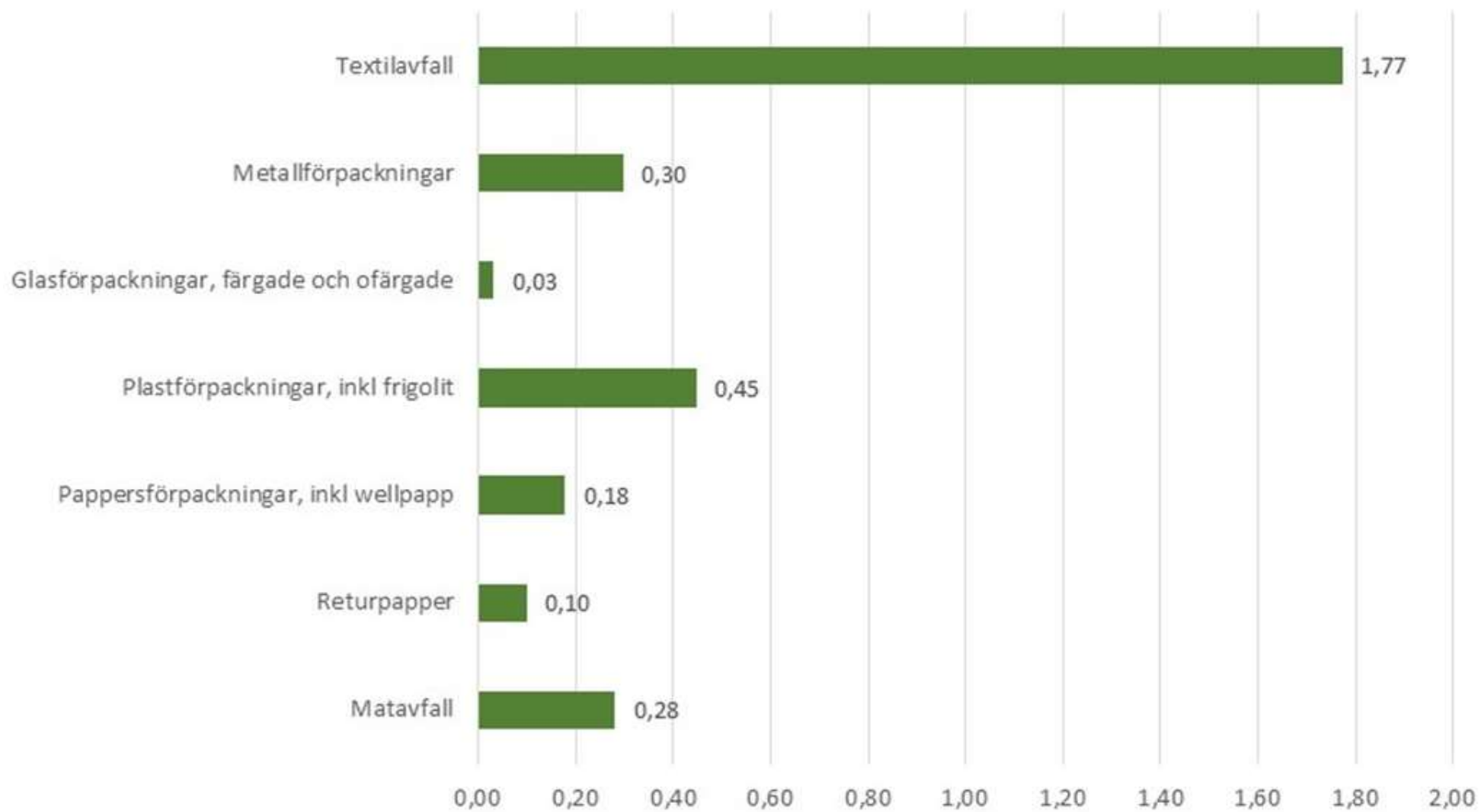
Här är du	Miljöhus	Krokodilen
Husnummer	Soptunnor med sortering	Annagården
P-plats	Lekplats	Gräsyta

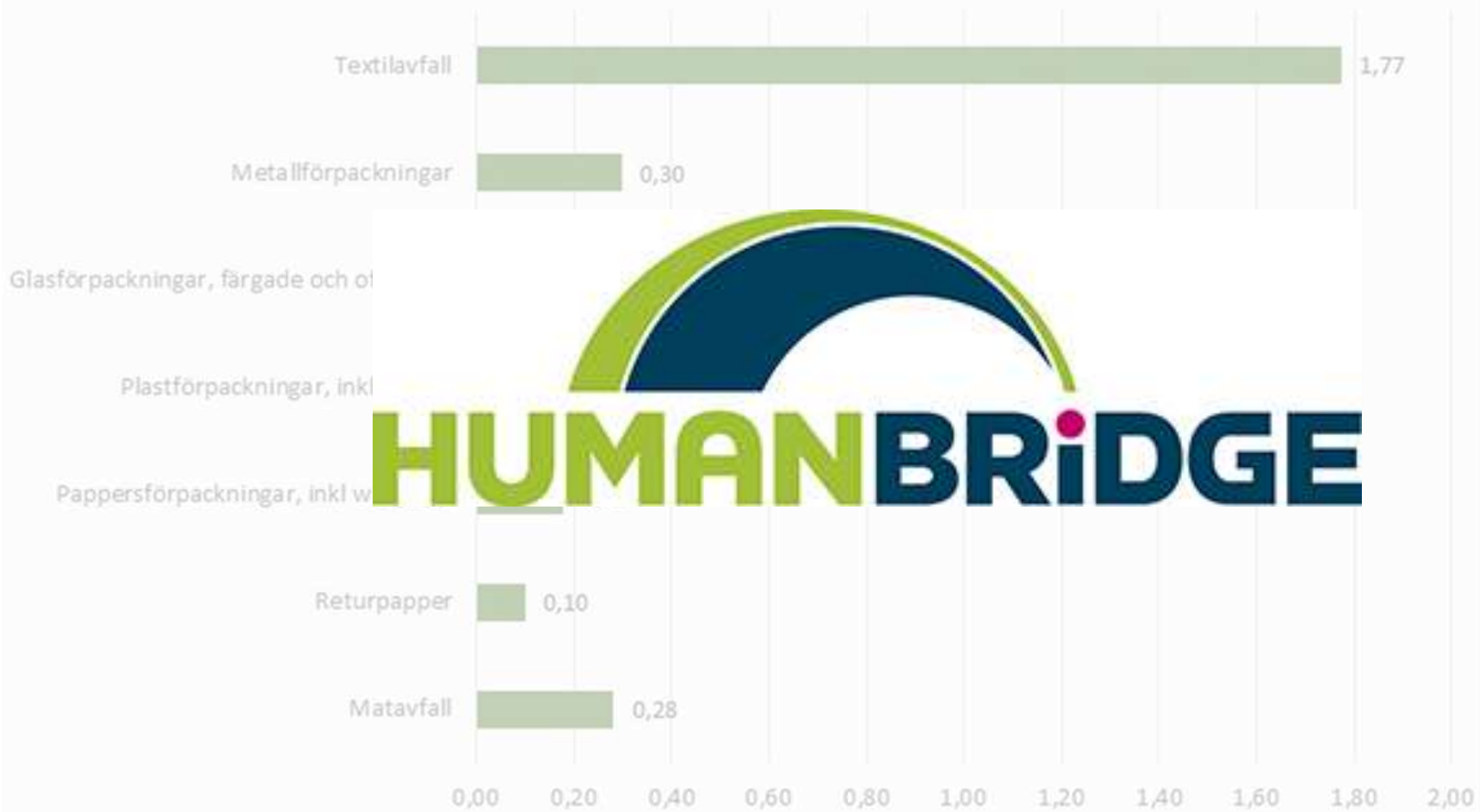
Klimatsmart boende

Klimatpåverkan felsortera (kg CO2 per hushåll*vecka)

Klimatpåverkan felsortera (kg CO2 per hushåll*vecka)

Järnet

2019-11-27

Järnet

2019-11-27

Sturegatan 41

Det börjar hemma...

Vad bra det blev med den nya återvinningsstationen vid Sturegatan 41, rent och fint utanför men vi måste bli bättre på att sortera och slänga soporna rätt.

Vi har pratat med ett par hyresgäster på Järnet om hur de gör hemma i sina lägenheter för att det ska vara lätt att göra rätt. Läs om deras fina idéer och tipsa oss gärna om fler!

Sortera mera!

Följ med till Farhia....

Följ med oss till Farhia och hennes familj som visar hur de gör för att det ska vara enklare att slänga soporna rätt när de kommer ut.

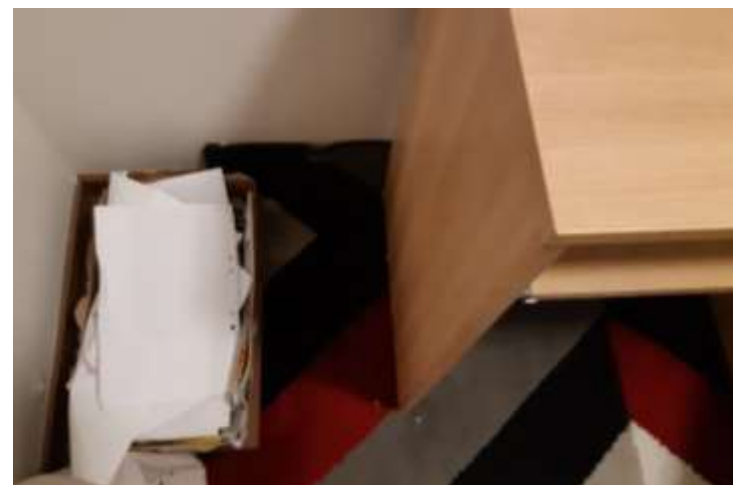
Under diskbänken står det fem olika kärl för sopor. En är för metall, det blir inte så mycket i den, sedan kärl för glas, plast, brännbart och matavfall.

- När en låda är full är det bara att ta med sig påsen och slänga den i rätt kärl när man ska till jobbet eller lämna barnen på dagis, säger Farhia.

Bredvid skrivbordet i ett rum de använder som kontor står en låda för papper och tidningar och i badrummet står en hink för bland annat blöjor.

Farhia berättar att de sorterar soporna redan i lägenheten för att de ska hinna med allt,

Hos Farhia

2019-11-27

Hos Alicia

2019-11-27

Orsaker till en positiv förändring

- Ny bra återvinningsstation
- Nöjda hyresgäster
- Tid och resurser
- Personliga kontakter
- Uppföljning när det blir ”fel”
- Ständigt aktuellt
- Våga testa nya idéer

Event

Miljödagar
Sopsorteringsdagar

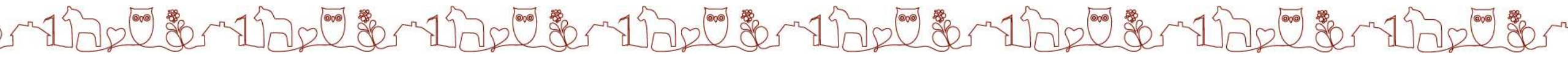

Träffa hyresgäster

Synas i området
Flerspråkig personal
Fånga upp hyresgästerna på plats

Informationsmaterial

BO
Utskick
Hemsidan
Social medier

Tack

Christian Olhans, Borlänge Energi

Välkommen !

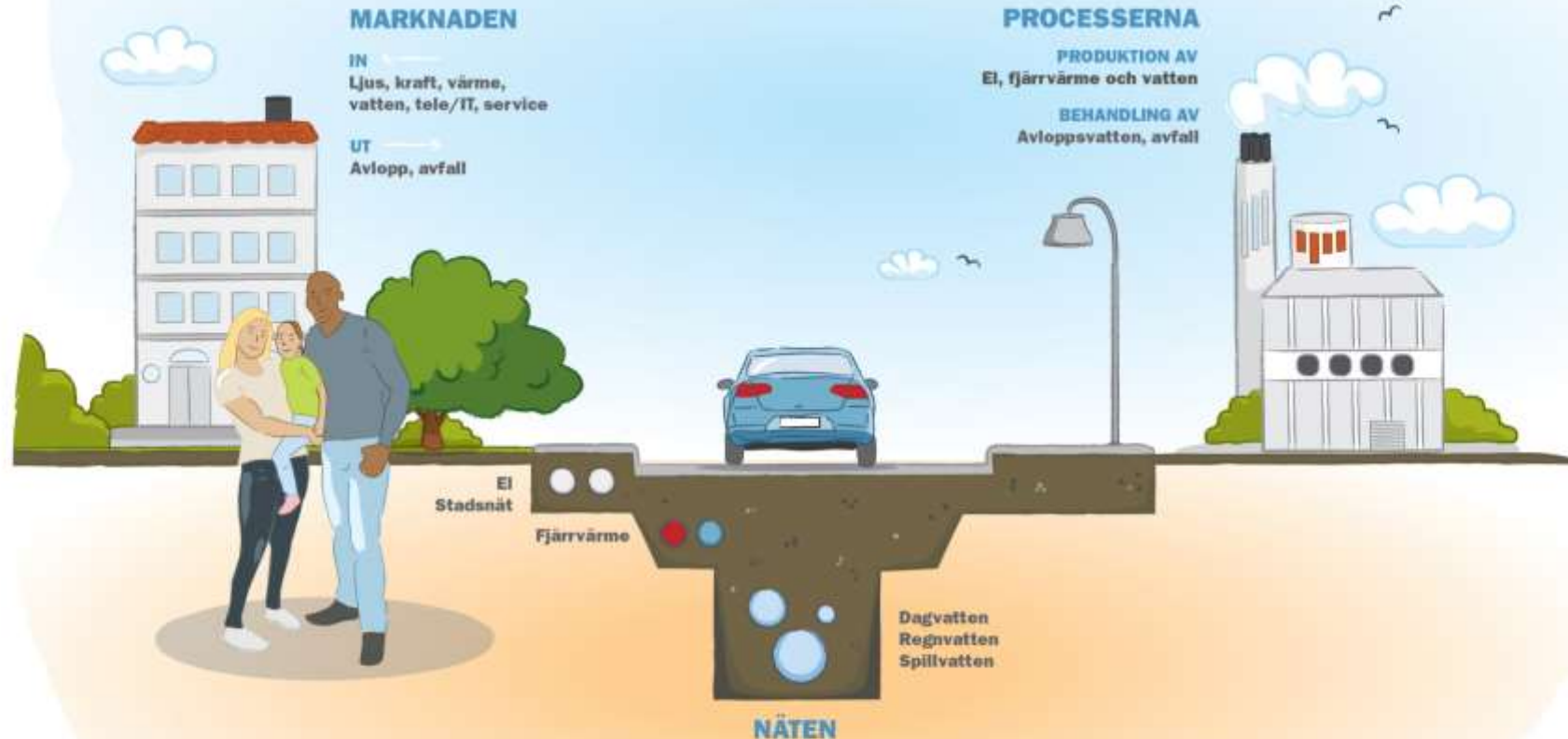
Borlänge Energi

2019-12-04

Christian Olhans

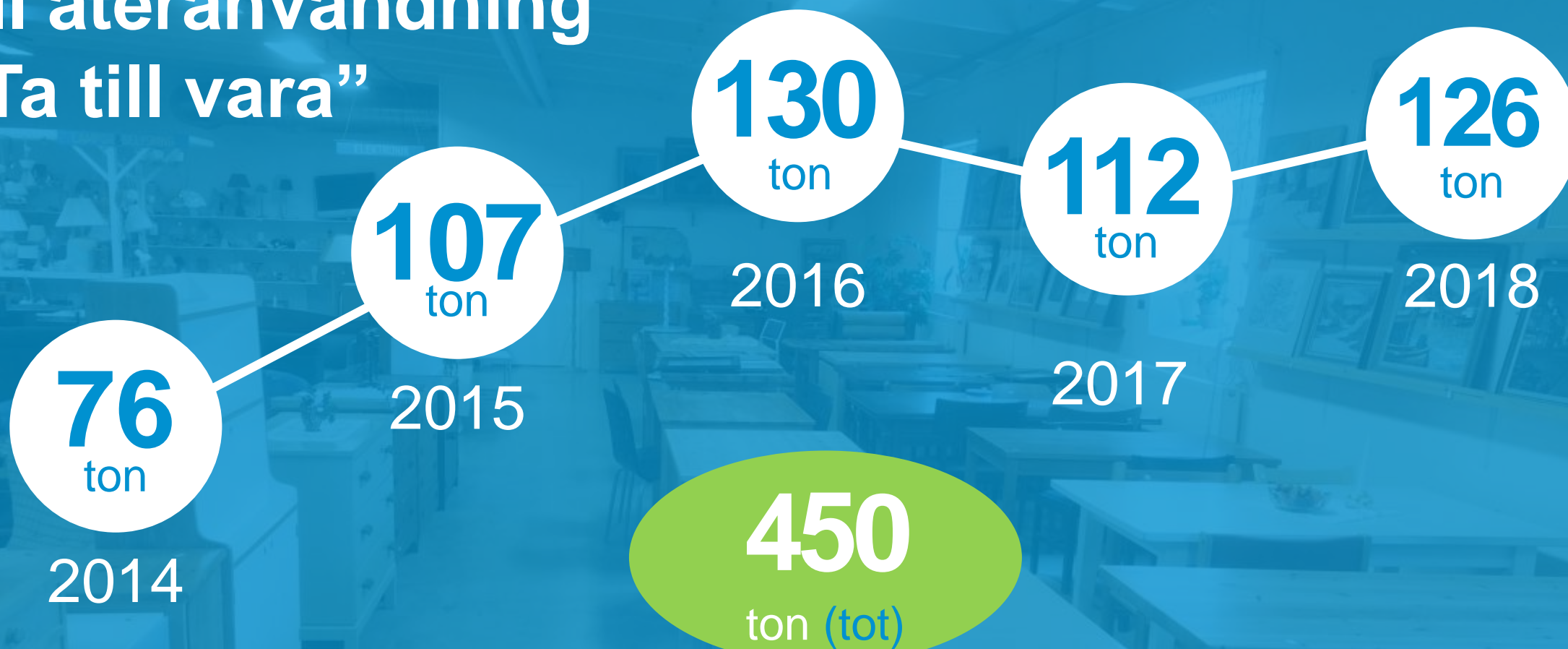

Våra verksamheter

Borlänge Energi erbjuder Borlängeborna värme, el, vatten, biogas, snabbbladdare och stadsnät, tar hand om avfall och avlopp samt ger Borlängeborna en god stadsmiljö. Sedan 2015 även fordonsgas.

Insamlade mängder ÅVC till återanvändning "Ta till vara"

Plan för avfallsförebyggande och hållbar avfallshantering 2018-2022 (KF 2018-04-10 § 55)

Övergripande mål 1:

Mängden avfall som kommunen ansvarar för ska minska till förmån för hållbar konsumtion¹ och ökad återanvändning

Övergripande Mål 9

Minska avfallsmängderna och öka återanvändningen av byggavfall samt använda miljövänliga material och omhänderta farligt avfall på rätt sätt

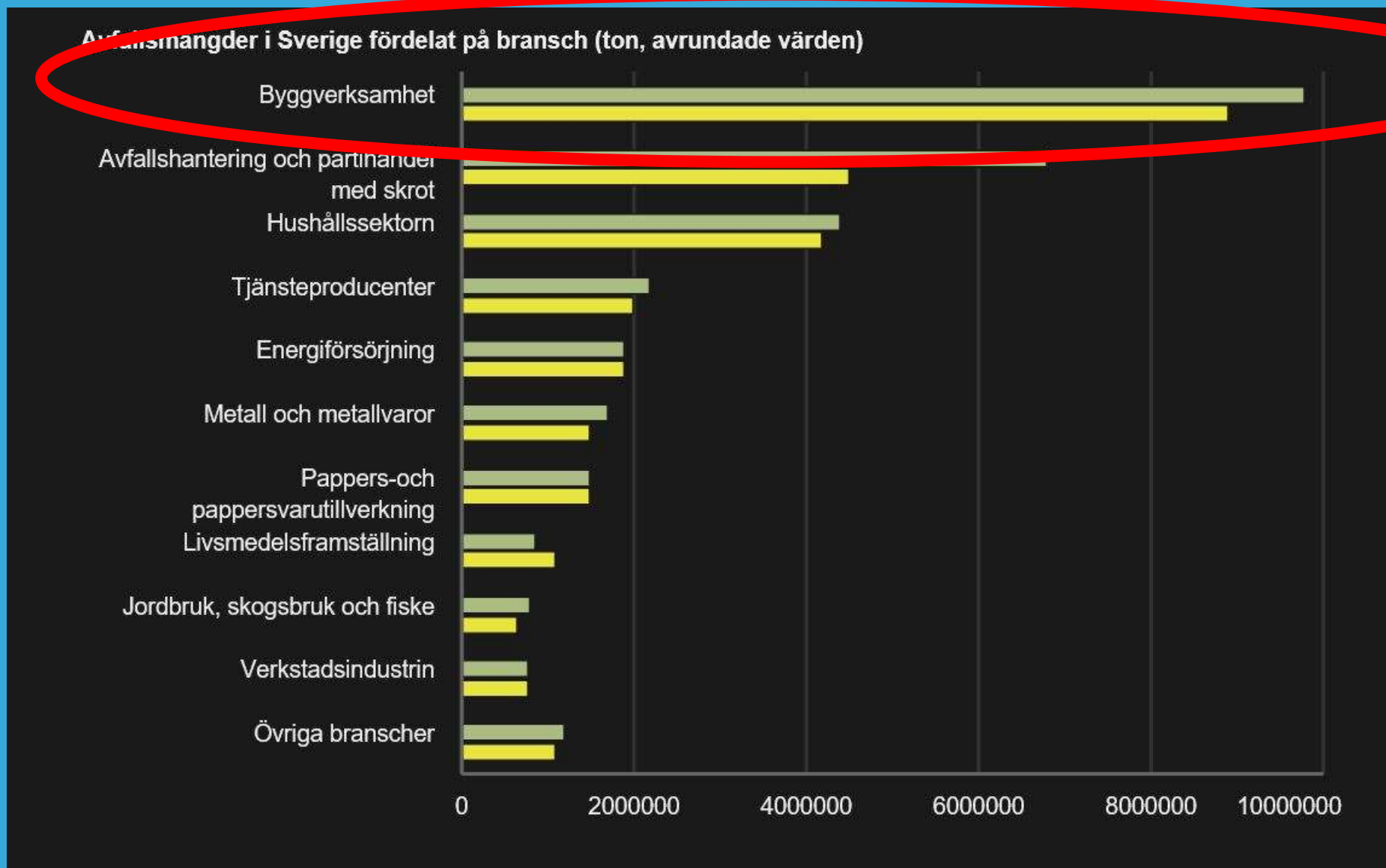
Övergripande mål 8:

Nedskräpning ska minska i städer, naturområden samt längs sjöar och vattendrag

Övergripande mål 9:

Minska avfallsmängder och öka återanvändning av byggavfall samt använda miljövänliga material och omhänderta farligt avfall på rätt sätt

Byggavfall

DALA
ÅTER
BYGG
DEPÅ

Byggavfall

Miljö, effektmål:

År 2023 omsätter depån ca 2500 ton material vilket innebär att mängden nyproducerat byggmaterial har minskat med motsvarande mängd.

Socialt effektmål:

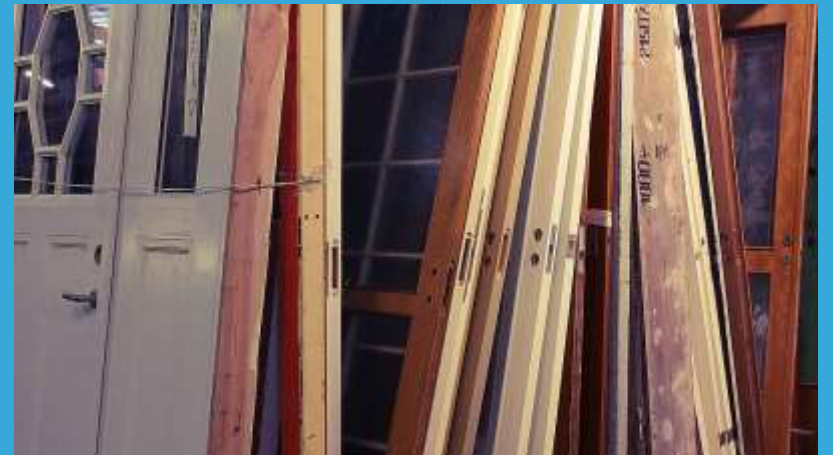
År 2023 har 35 personer gått vidare från återbyggdepån i annan sysselsättning som inte är en arbetsmarknadsåtgärd.

Upphandlingsdialog Dalarna (UDD)

Stöttar med upphandlingsstöd för att ta fram modeller och textförslag för kravställande, konsult Colligio

Några frågeställningar

- Betalningsmodeller för begagnat material
- Timpenning eller påslag inköp material
- Garantifrågor
- Påverkan hyressättning
- Byggnadstekniska frågor, energi, hållbarhet, brandrisk
- Transporter

Dessa har sagt ja till att gå in med pengar/resurser i projektet.

Avfallsbolag som stöttar projektet:

- **Ragn Sells**
- **SUEZ**
- **STENA**

Byggbolag som är positiva till projektet:

- **Byggpartner**
- **Byggtrio**
- **DB Bygg**

DALA
ÅTER
BYGG
DEPÅ

Hemsida snart på G
dbå.se
dalaaterbyggdepa.se
dalaåterbyggdepå.se

FÖRSÄKRINGSSKADA

RENOVERING

NYBYGGNATION

PRIVATPERSON

Borlänge Energi

instagram: [borlange_energi](#)

Fokus på klimat- och miljönyheter plus andra spännande saker 😊

Maria Qvist, Gästrike återvinnare och
Anders Lundell, Sandvikens kommun

Välkommen !

Gästrike
återvinnare

Sopekonomi

Maria Qvist – controller

Ca 400-500 kg per person och år

strike
vinnare

0

kg

och

<http://www.levelius.se/tag/sopor/>

Avfall kostar

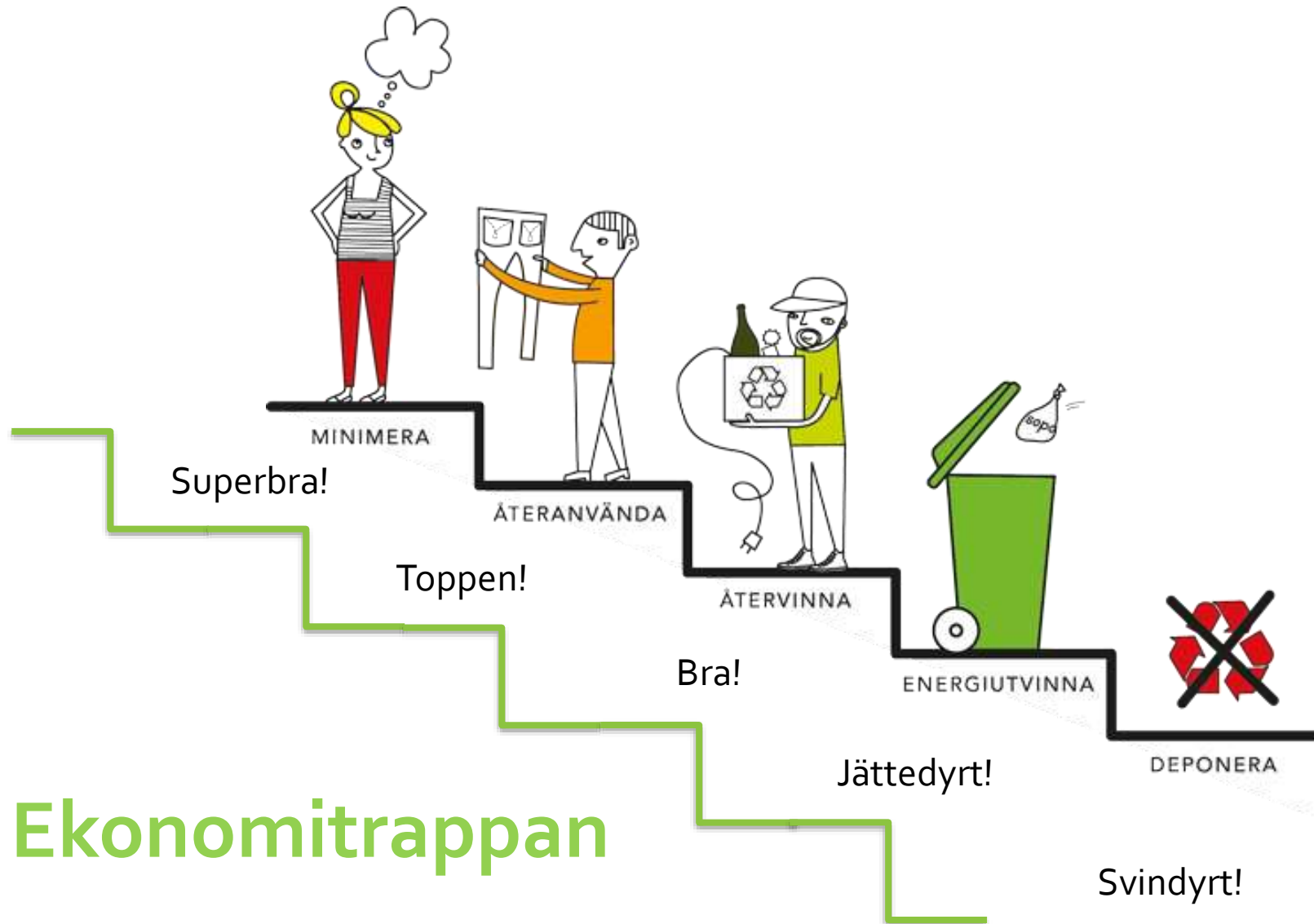
- Behandling och hantering av avfall
- Hämtningen av avfall
 - Transporter
 - Personal
- Investeringar i infrastruktur
 - Byggnader
 - Bilar
 - Kärl/containrar
- Kommunikation, planering och adm.

Bekostas via

- Avfallstaxan
 - Restavfall och matavfall
 - Grovavfall
- Marknaden via entreprenörer
 - Förpackningar och tidningar
- Producenterna
 - Återvinningsstationer

Avfallstrappan

Ekonomitrappan

2/3 fel!

Restavfall

Jättedyr hantering

Resursslöseri – bränns upp

Det som inte kan återvinnas – fjärrvärme och el

e
nare

Matavfall
Cirkulär ekonomi
Matavfall blir biogas
och biogödsel!
Hanteringen kostar pengar,
men billigare än att bränna

Förpackningar och tidningar

Ökar återvinningen
Billigare än restavfall

Nya regler införs
gradvis under åren
2021-2025

Hämtningen kommer
att bli kostnadsfri för
fastighetsägaren

Producenterna
betalar

Vad betalar en fastighetsägare för

- Hämtningen och behandling av avfall
- Idag betalar ni för hämtningen av förpackningar och tidningar (kommer att bli kostnadsfri)
- Ev. kostnader för felsorteringar
- Miljörum/återvinningsrum där sopbilen kan hämta
- Fasta installationer
- Egen personal som håller koll, städar
- Informera hyresgästerna

Betalar inte för (ingår i hämtningen)

- Matavfallspåsar
- Kärlen/containerar

Det lönar sig att sortera bra

- Sorterar bra
 - Årskostnad kring 1 500 kr/hushåll och år
- Sorterar inte bra
 - Årskostnad kring 2 500 kr/hushåll och år

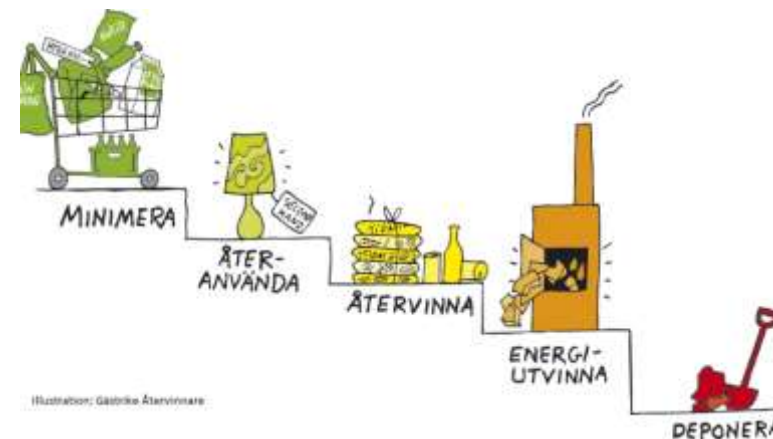
OBS!
Olika taxor i
kommunerna.
Detta är en
fingervisning

Möjlig besparing kring 300
kr/hushåll/år när hämtningen av
förpackningar och tidningar blir
kostnadsfri

Miljöstyrande taxa

- Det lönar sig att sortera bra!
- Billigare för kunden och bättre för miljön
 - Sortera mera matavfall och förpackningar
 - Minska mängderna restavfall
 - Anpassa abonnemangen
(fråga hur ni kan göra i er kommun)

Tack för mig!

gastrikeatervinnare.se

Maria.qvist@gastrikeatervinnare.se

FILM

<C:\Users\l1as\Desktop\purepower 2019-svenska 1920x816.mp4>

Vätgassamhällets delar

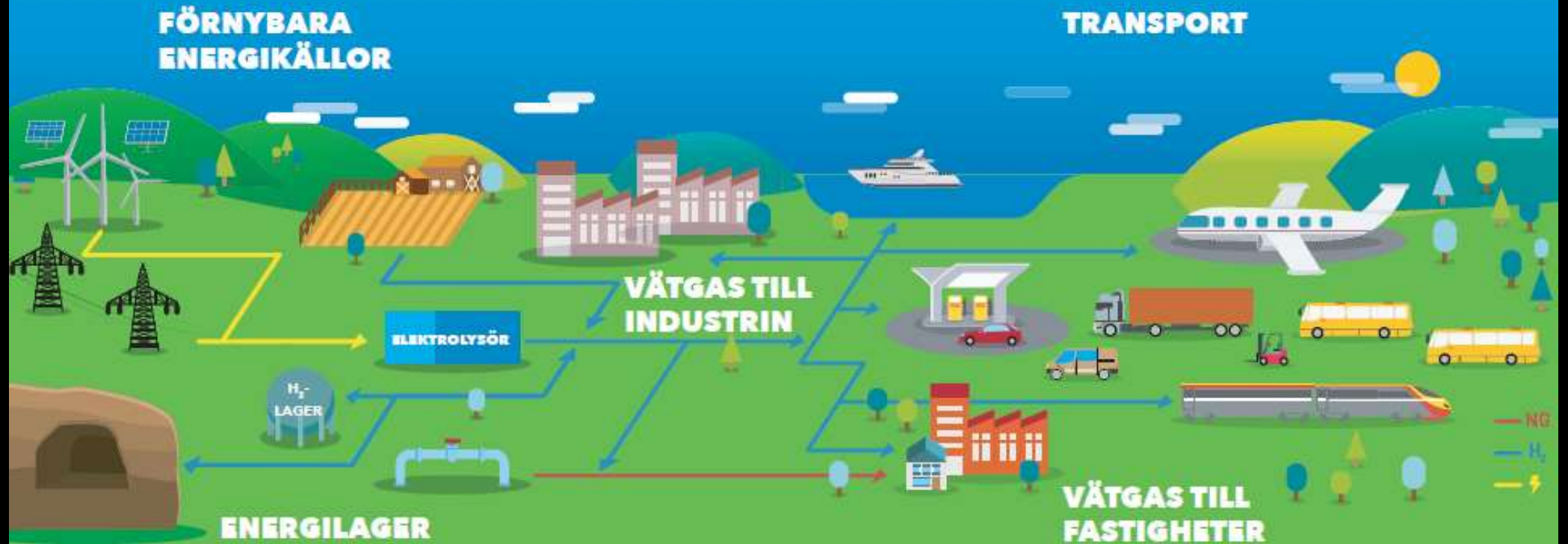

Illustration: FCH JU

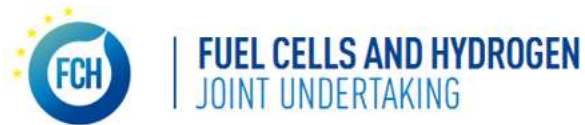
Exempel på projekt i samverkan.

Flerfamiljshus i Vårgårda blir självförsörjande på el

Delar av Vårgårdas miljonprogram kommer att bli Sveriges första flerfamiljshus att tas off grid. Kommunala bostadsbolaget Vårgårda Bostäder har nu inlett arbetet där sex hus kommer bli självförsörjande på el.

Stöd i miljöarbetet, vägledning, bidrag och lagar

- Energimyndigheten
- Naturvårdsverket / Klimatklivet

• EU-finansiering:
EU:s struktur och investeringsfonder,
EU:s sektorsprogram,
Horisont 2020,

FCH-JU

De globala hållbarhetsmålen 2030

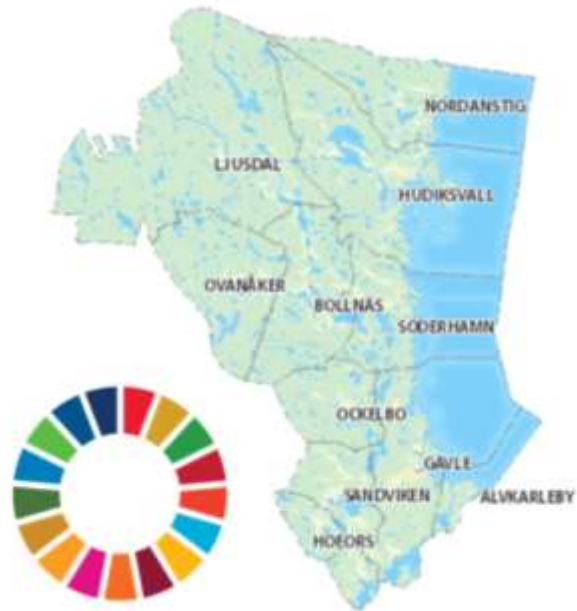

Ida och AnnaCarin

Sammanfattning och arbete framåt

Menti: Vad tar du med dig från dagen?

Go to www.menti.com and use the code 78 33 3

Kretsloppsplaner Gävleborg och Älvkarleby

www.kretsloppsplangavleborg.se

De nya kretsloppsplanerna (kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall) som ska tas fram för kommunerna i Gävleborg och Älvkarleby är viktiga. De kommer att bidra till en hållbar utveckling, där vi använder våra resurser på ett klokt sätt. Vill du vara med? Här kan du följa och medverka i arbetet. Planerna ska gälla för åren 2021-2025 och arbetet börjar nu hösten 2019.

[Anmäl dig till seminarier här](#)

Seminarier och arrangemang

Välkommen till de seminarier vi ordnar för att öka kunskap, inspirera och samverka. Klicka på bilden och läs mer.

Vad händer med avfallet?

Vad blir det av allt vi sorterar?

Varför är det viktigt?

Läs mer om varför vi gör det här.

Framtidens insamlingsystem

Det ska bli lätt att göra rätt.

Goda exempel

Inspireras av bra saker som händer

FAQ

Här hittar du vanliga frågor och svar

Youtube: Kretsloppsplaner Gävleborg och Älvkarleby

The image shows a screenshot of a YouTube channel page. At the top left is the YouTube logo with 'SE' indicating the Swedish region. A search bar contains the text 'kretsloppsplaner'. To the right of the search bar are icons for video uploads, a grid, and a menu, followed by a 'LOGGA IN' button. Below this is a banner image featuring a map of the Gävleborg and Älvkarleby regions and the text 'Kretsloppsplaner Gävleborg och Älvkarleby'. Under the banner is the channel's profile picture, name 'Kretsloppsplaner Gävleborg och Älvkarleby', and subscriber count '3 prenumeranter'. A red 'PRENUMERERA' button is on the right. Below the channel name are navigation tabs: 'HEM', 'VIDEOR', 'SPELLISTOR', 'KANALER', 'DISKUSSION', 'OM', and a search icon. The main content area is titled 'Uppladdningar' with a play button and 'SPELA UPP ALLA'. Below this are five video thumbnails with their titles and durations: 'Jakten på plasten Gävle' (12:53), 'Rätt plast på rätt plats i Uppsala' (15:59), 'Hållbar plastanvändning med fokus på förebyggande.' (14:41), 'Tillsammans för affärer i en cirkulär ekonomi' (21:31), and 'Koppling cirkulär ekonomi och upphandling' (25:47). A right arrow icon is visible on the last thumbnail.

YouTube SE

kretsloppsplaner

LOGGA IN

Kretsloppsplaner Gävleborg och Älvkarleby

3 prenumeranter

PRENUMERERA

HEM VIDEOR SPELLISTOR KANALER DISKUSSION OM

Uppladdningar ▶ SPELA UPP ALLA

Jakten på plasten Gävle 12:53

Rätt plast på rätt plats i Uppsala 15:59

Hållbar plastanvändning med fokus på förebyggande. 14:41

Tillsammans för affärer i en cirkulär ekonomi 21:31

Koppling cirkulär ekonomi och upphandling 25:47

Tidplan

2019

2020

2021

Ta fram förslag på nya planer

Remiss och utställning

Beslut

Implementering

Mål?

I Gävleborg och Älvkarleby sorterar vi ut och återvinner minst 80 % av matavfall, förpackningar och returpapper.

Vi äger frågan tillsammans

- Hör av er med frågor och förslag
- Vad behöver vi arbeta med framåt?
- Remiss av förslag till nya planer hösten 2020
- Vad kan vi göra nu?
- Nya samarbeten?

A close-up photograph of a pair of hands holding a small, realistic globe of the Earth. The globe shows the continents of North and South America in green and brown, surrounded by blue oceans and white clouds. The hands are positioned on either side of the globe, with fingers gently cupping it. The background is a soft, out-of-focus light color.

Tack!